

TISK O ACS

TEDEN VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA
13.-19. OKTOBER 2003

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

Učenje - način življenja vseh generacij

SLAVICA BORKA KUCLER

Foto: Dunja Wedam

»Cilji izobraževanja mladine in odraslih, če gledamo na izobraževanje kot vseživljenjski proces, so razvoj avtonomnosti in čut odgovornosti za ljudi in skupnost, utrjevanje sposobnosti za soočanje s spremembami, ki nastajajo v gospodarstvu, kulturi in družbi kot celoti, in za pospeševanje sožitja, strpnosti ter obveščenega in ustvarjalnega sodelovanja državljanov v njihovih skupnostih.«

Misel, vzeta iz Hamburške deklaracije o učenju odraslih (Confintea 1997), morda še najbolje pojasnjuje namen festivala učenja, ki ga pri nas prirejamo že od leta 1996. Teden vseživljenjskega učenja načrtuje in usklajuje Andragoški center Slovenije iz Ljubljane, ki podeljuje tudi priznanja odraslim učencem in izobraževalcem za njihove izjemne dosežke. S širšega ljubljanskega območja so med dobitniki priznanj ACS za leto 2002: Skupina za samozagovorništvo oseb z zmernimi in težjimi motnjami v duševnem razvoju iz Drage pri Igu, mag. Borut Rovšnik, umetnostni zgodovinar in magister informacijskih znanosti iz Mestnega muzeja Ljubljana, Dušica Kunaver, inovativna učiteljica angleškega jezika in zbiralka ljudskega izročila, Zveza tabornikov Slovenije ter zasebna ustanova za izobraževanje odraslih Glotta Nova.

Glotta Nova

Jelica Pegan Stemberger

Glotta Nova je prejela priznanje za razvejenost, kakovost in inovativnost izobraževalnih programov. »Izobraževanje odraslih je najbolj odprto za novosti in izboljšave, za raziskovanje. Odrasli so praviloma motivirani za učenje, vedo, kaj bi radi znali, in se učijo, če jim ponudimo nekaj novega, dobrega in uporabnega,« pravi Jelica

Pegan Stemberger, direktorica te izobraževalne ustanove.

Najbogatejša ponudba Glotte Nove je namenjena učenju

tujih jezikov, ki jih bodo kmalu poučevali tudi na daljavo - s pomočjo računalnika in interneta. So pooblaščen izvajalci nekaterih mednarodno priznanih licenčnih programov in metod. Uspešno uporabljajo različne oblike neformalnega učenja, predvsem študijske krožke; imajo svetovalno središče in enoto za samostojno učenje, kjer je bilo doslej opravljenih že prek 30.000 učnih ur; učne pomoči brezposelnim z brezplačnim učenjem v klubih je bilo deležnih okrog 900 posameznikov.

Ker je popularizacija vseživljenjskega učenja zelo pomembna, prirejajo informativne dneve in dneve odprtih vrat vse leto.

Mag. Borut Rovšnik

Mag. Borut Rovšnik na podelitvi

»V novih, učečih se družbah so tudi muzeji pomemben dejavnik motivacije za učenje - zlasti odraslih,« meni dobitnik priznanja mag. Borut Rovšnik, umetnostni zgodovinar in magister informacijskih znanosti iz Mestnega muzeja Ljubljana.

»Muzeji imajo v rokah ključke do boljšega razumevanja družbe in njenega razvoja«, zato muzejska vzgoja ni več le dodatek k temeljnemu poslanstvu - zbiranju, evidentiranju in ohranjanju materialne kulturne dediščine, ampak je čedalje bolj tudi dejavnik povezovanja in ozaveščanja prebivalstva.

Mag. Borut Rovšnik se dobro zaveda nalog, ki jih ima muzej kot prostor neformalnega in socialnega učenja, zato svoje znanje nenehno nadgrajuje, kot voditelj Muzeoforuma, namenjenega srečevanju muzealcev na delavnicah in predavanjih, pa zagotavlja tudi pretok strokovnega znanja in izkušenj na državni in mednarodni ravni. Delo v muzeju je prilagodil sodobnim pogledom, ki temeljijo na dostopnosti muzealij in zbirk ter na odprtem sogovorništvu z obiskovalci, ki imajo pravico izražati tudi svoje želje, pričakovanja in kritična mnenja. Mag. Borut Rovšnik še posebej skrbno oblikuje pedagoške programe Mestnega muzeja. V arheološkem pes-

kovniku najmlajši ob igri spoznavajo poklic arheologa in muzealca; za šolsko mladino pripravljajo predavanja, vodene ogledne in delavnice; odraslim iz doma za starejše občane je bila namenjena predstavitev rimske kulture na naših tleh, v kateri so lahko dejavno sodelovali ... Za občane vseh starosti so pripravili delavnico Kako hraniti in ohranjati spominke, darila in drugo osebno dediščino, ki je bila dobro obiskana.

»Ljudje so se nenehno spreminjali, z njimi pa se je spreminjalo tudi mesto. Prikaz te različnosti je eden velikih izzivov za Mestni muzej. Zavedati se moramo različnosti kultur na istem prostoru. Tudi današnje meščanstvo je socialno zelo različno strukturirano in mislim, da je ena bistvenih nalog muzeja, da pritegne različne sloje prebivalstva. Muzej ni več neka elitna ustanova. Njegova naloga je tudi opozarjati na drugačnost, na medkulturne odnose, na razslojenost prebivalstva, različnost skupin, hkrati pa spodbujati medgeneracijsko spoznavanje in sodelovanje. Zlasti v novi postavitvi muzeja bo družinam kot ciljni skupini namenjena posebna pozornost. Obisk družine skušamo zasnovati tako, da bi dobili vpogled v preteklost hkrati otroci in starši, da bi že sama razstava omogočala komunikacijo in učenje, spoznavanje preteklosti na obeh ravneh.«

Zveza tabornikov Slovenije

Tudi Zveza tabornikov Slovenije - ZTS deluje po načelu vseživljenjskega učenja. Za izobraževanje skrbi posebna komisija z izobraževalnim svetom. Ker je bila Zveza tabornikov v glasilu predstavljena že lansko poletje, bi radi poudarili le še to, da sega njihova izobraževalno-vzgojna dejavnost od otrok v predšolski dobi prek šolajoče se mladine (kjer je težišče njihovih nalog) do odraslih, ki sodelujejo kot starešine pri praktičnem in izobraževalnem delu ZTS in se za te naloge usposabljaajo. Skozi proces vzgoje in izobraževanja gre vsak novi član že v času pripravnika, potem pa pridobljeno znanje nenehno nadgrajuje. Za izobraževanje svojih članov izdaja ZTS tudi priročnike in druge publikacije.

Dušica Kunaver

Profesorica Dušica Kunaver

Dobitnico priznanja ACS Dušico Kunaver, profesorico angleščine in ruščine, poznamo predvsem kot zbiralko in posredovalko ljudskega izročila. Če se ozremo po naslovih njenih knjižnih objav, naletimo na celo zakladnico ljudskih pesmi, pravljic, pripovedk, rekov in legend, tudi življenjepise velikih Slovencev najdemo vmes. Od leta 1996 je bilo samo v zbirki Pod lipo domačo, ki izhaja v samozaložbi, natisnjenih 16 nje-

nih del, med njimi Čar vode, Čarodejna moč rastlin, Čar lesa, Živali Zlatorogovega kraljestva, Čar kruha, Čar kamna, Ljudske noše ... Toda ta zakladnica je le sad drugotne, ljubiteljske dejavnosti, medtem ko je njena poklicna pot izpolnjena s poučevanjem angleščine, z oblikovanjem izvirnega učnega gradiva in vključevanjem staršev v učenje jezika ter z osvetljevanjem socializacijskih in etičnih vidikov učenja oziroma poučevanja.

Dušica Kunaver se zaveda, da živimo v prelomnem obdobju. Vstopamo v nove mednarodne povezave. Če hočemo biti soustvarjalci prihodnje Evrope, ne moremo naprej brez znanja jezikov. A kako poučevati tuj jezik, da postavimo trdne temelje znanju, ne da bi ob tem nekritično prevzemali tuje kulturne vzorce? Izhajati moramo iz lastnih korenin in spoštovati pravico do drugačnosti. Zavedati se moramo, da lahko tudi mi obogatimo druge narode s svojo kulturno dediščino, zato jo moramo dobro poznati in se naučiti, kako jo predstaviti - na primer v angleščini.

Programi, ki jih je pripravila Dušica Kunaver, so namenjeni učencem različnih starostnih obdobij, na različnih zahtevnostnih stopnjah, segajo od Vrabčje šole lepega vedenja (za najmlajše) do strokovno zahtevne Angleške poslovne korespondence.

Skupine za samozagovornišтво oseb z zmerno in težjo motnjo v duševnem razvoju

Priznanje Skupini za samozagovornišтво

Nagrajeni so bili tudi dosežki Skupine za samozagovornišstvo oseb z zmerno in težjo motnjo v duševnem razvoju iz Drage pri Igu. Samozagovornišstvo je pot, po kateri skušajo v Centru Dolfke Boštjančič odraslim osebam z zmerno in težjo motnjo v duševnem razvoju omogočiti,

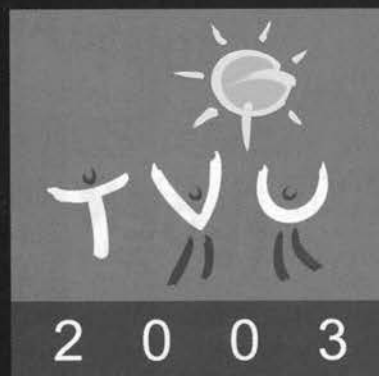
da s pomočjo različnih oblik vseživljenjskega učenja dosežejo čim večjo samostojnost in s tem tudi neodvisnost. Samozagovornišstvo izhaja iz prepričanja, da lahko osebam z motnjo v duševnem razvoju pomagamo pridobiti veščine, ki jim omogočijo polnopravno vključevanje v družbeno življenje. Ti ljudje resda potrebujejo nekaj več časa in pomoči, da razumejo temeljna pravila in oblike učinkovitega delovanja v urbanem okolju, da spoznajo svoje pravice in se jih naučijo uveljavljati, vendar se je za to vredno potruditi, saj nima nihče pravice, da bi sprejemal odločitve namesto njih. - Ker je pomemben korak k samostojnosti zaposlitev, hodiijo člani skupine na delo; vsi so zaposleni zunaj zavoda. V prostem času se posvečajo pripravi hrane, skrbijo za konje, sadno drevje in zelišča.

Slovenija, učeča se dežela - Bistrica, učeče se mesto

Teden vseživljenjskega učenja, tako imenovanemu vseslovenskemu »prazniku učenja«, skupni manifestaciji vseh, ki sprejemajo in podpirajo zamisel o učenju, ki traja vse življenje in krepí različne vloge človeka, pokroviteljica Vlada RS, ki z gestom »Slovenija, učeča se dežela« pripisuje nacionalni pomen. V mednarodnem merilu velja za enega najuspešnejših festivalov učenja na svetu. Glavni nosilec, sedem-oziroma osemletni pobudnik in koordinator projekta, ki se razrašča v gibanje, je Andragoški center Slovenije, osrednja ustanova za razvoj, raziskovanje in izobraževanje odraslih. Uspešnost dokazujejo tudi iz leta v leto progresivnejši podatki o številu izvajalcev, prirediteljev in medijskih objavah. Letos bodo raznovrstne predstavitvene, izobraževalne, spremljajoče in informativno-svetovalne prireditve na državni in krajevni ravni potekale med **13. in 19. oktobrom**.

Pri **Ljudski univerzi Slovenska Bistrica**, ki je lansko leto izpeljala 24 prirediteljev in pritegnila skoraj 500 obiskovalcev, bo Teden vseživljenjskega učenja 2003 v ospredje postavil evropsko leto invalidov, izobraževanje kot dejavnik povečanih možnosti zaposlovanja in mednacionalno in medkulturno sodelovanje, ki bo tema prvega regionalnega festivala učenja v jugovzhodni Evropi. Saj le družba, ki temelji na znanju, predstavlja predpogoj za uspešno vključevanje v integracijske procese. Potek projekta, splošne podatke in druga gradiva lahko spremljate tudi na spletni strani <http://tvu.acs.si>.

(N.A.)

Teden
vseživljenjskega
učenja 2003
13. - 19. oktober

Fotografija: Buenos Dias

PREDSTAVLJAMO DOBITNIKE PRIZNANJ ZA UČENJE ODRASLIH

Priloga revije Naša žena, september 2003

TEDEN

VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA

Obdobje rasti in razvoja

Iesen - njen prihod nam vsakič znova napoveduje iztekanje obdobja zorenja in obeta obilo raznovrstnih plodov, hkrati pa v svojih nedrjih že nosi zametke novega obdobja rasti in razvoja. Kot otrok sem ta čas povezovala predvsem s šolo in najbrž nisem edina, ki ji je vzbujal tesnobo ob spoznanju, da vnovič stojim ob vznožju gore znanja, ki jo bo treba s trudom in odrekanjem osvojiti. Že zdavnaj več ne hodim v šolo, učim pa se še vedno, kar naprej in na vse mogoče načine - le da zdaj to počnem z veseljem, dovolim si radovednost, sledim ji z zaupanjem, moj strah pred neznanim pa se umika želji po vedeti in razumeti. Za tak čisti, otroški odnos do učenja sem morala šele »odrasiti« in se marsičesa od-učiti. Za predstavnike mlajših generacij bi si zato želela, da bi za vedno ohranili svojo izvirno odprtost in naravnost na raziskovanje in sprejemanje novega, za vrstnike in starejše pa, da bi bili dovolj pogumni in ukaželjni, da bi jo obudili - če je še niso - in jo gijili vse življenje.

Mag. Zvonka Pangerc Pahernik

Fotografija: Franci Lajovic

Teden vseživljenjskega učenja, ki ga usklajujemo na Andragoškem centru Slovenije in prirejamo v sodelovanju s stotinami posameznikov, skupin in institucij po vsej Sloveniji, bo letos od 13. do 19. oktobra že osmič opozarjal slovensko javnost na vseprisotnost pa tudi pomembnost učenja - v vseh življenjskih obdobjih in za vse vloge, ki jih posameznik v svojem življenju prevzema. Radi bi uveljavili vizijo o vseživljenjskem učenju, ki posamezniku in družbi daje informacije, znanje in razumevanje, nujno potrebno za preživetje in razvoj v hitro spreminjajočih se sodobnih razmerah. Nepogrešljivi spremljevalci te vizije pa so radost, ustvarjalnost, enakopravnost, medsebojno sprejemanje in spoštovanje; okoliščine, v katerih se meja med učiteljem in učencem skoraj zabriše in v katerih pridobivata oba. Izobraževalne, informativno-svetovalne, kulturne in družabne prireditve bodo v času TVU potekale po vsej Sloveniji - v vrtcih in šolah, v podjetjih in zavodih za zaposlova-

nje, v društvih in interesnih skupinah, v podeželskih krajih in velikih mestih, med šolskimi klopmi in v naravi. Med organizatorje sodijo izobraževalne organizacije, knjižnice, kulturni domovi, glasbene in plesne šole; svoja vrata odpirajo kmetije, turistična društva, občine; taborniki se povezujejo s krajani, ljudje vseh starosti se zbirajo na poučnih izletih ali na športnih prireditvah. Prihaja do povezovanja, sodelovanja, ustvarjalnega prijateljevanja, ki se marsikdaj ohrani še dolgo potem, ko se Teden formalno konča. Letošnji TVU bo posebno pozornost namenil evropskemu letu invalidov in vlogi vseživljenjskega učenja pri izboljševanju kakovosti življenja ljudi s posebnimi potrebami. Poudarjena pa bo tudi mednarodna razsežnost naše prireditve, ki je ena od približno štiridesetih sorodnih po vsem svetu. Sodelovali bomo v prvem regionalnem festivalu učenja v jugovzhodni Evropi in v projektu EU, katerega cilj je izmenjava izhodišč in izkušenj pri promociji vseživljenjskega učenja. Vsem razsežnostim TVU navkljub so njegovi najpomembnejši akterji ljudje, posamezniki, ki so bodisi že vključeni v proces vseživljenjskega učenja in so tudi njegovi najučinkovitejši zagovorniki ali pa tisti, ki jih je za učenje treba šele navdušiti. Ljudi, ki so z učenjem presegli težke družinske, socialne ali zdravstvene razmere ali s svojo inovativnostjo omogočili kakovostno učenje drugim, vsako leto predstavimo na slovesnem odprtju TVU in jim podelimo priznanja Andragoškega centra Slovenije za izjemne dosežke v izobraževanju odraslih. Letošnje dobitnike priznanj - posameznike, skupine in ustanove - že tradicionalno predstavljamo tudi bralkam in bralcem Naše žene. Njihove navdušujoče življenjske zgodbe zgovorno pri-

čajo o štirih namenih, ki jih je kot stebre kulture učenja v znameniti knjigi Učenje - skriti zaklad opredelil Jacques Delors: učimo se, da bi znali, si pridobili temeljno znanje in razumevanje, potrebno za sodobno družbo znanja; učimo se, da bi znali delati, si pridobili sposobnosti in spretnosti, ki jih potrebujemo na delovnem mestu - v razmerah, ko se zahteve za delovno usposobljenost ne prestopajo več in spreminjajo; učimo se zato, da se stalno presegamo, se osebnostno razvijamo in postajamo odgovorni, osveščeni in ustvarjalni posamezniki; učimo pa se tudi zato, da bi bili sposobni odprtosti, miroljubnega in dejavnega sožitja v skupnosti. Pred te izzive smo postavljeni vsi, sleherni dan; v malih in velikih rečeh smo prisiljeni izbirati - med zastojem ali razvojem, med nedejavnostjo ali dejavnostjo, med omejenim zavedanjem ali učenjem.

Naj vas v tem predjesenskem času v imenu vseh sodelujočih v Tednu vseživljenjskega učenja povabim: radostimo se skupaj z dobitniki letošnjih priznanj, sadove njihovih prizadevanj doživljajmo kot spodbudo za svoje lastno učenje. V ta namen vas tudi vabim, da sodelujete v letošnjem festivalskem dogajanju, spoznate številne možnosti in oblike formalnega in neformalnega učenja, ki se ponujajo v vašem okolju, in se ogrejte za tiste, ki vas bodo najbolj okrepile kot posameznike, člane družin, delovnih okolij, skupnosti in družbe kot celote. Pred nami je prelomno leto vstopa v Evropsko unijo, kjer je zavezanost vseživljenjskemu učenju ena najpomembnejših vrednot. Naj postane tudi naša osebna vodnica!

mag. Zvonka Pangerc Pahernik,
Andragoški center Slovenije

Prilogo je uredila **Maja Korošak**. Tehnično jo je uredil **Andrej Verbič**. Dobitnike priznanj sta predstavili in fotografirali **Tanja Pirš** (Janos Göncz, dr. Jurij Jug, mag. Jože Breznik, Ernest Vodopivec, Zreli vedež) in **Maja Korošak** (Dolores Novak, Tadej Svette, Tri gracije, Viktorija Bevc, Marija Saje, Skupina za kulturo govora Radia Slovenija, Borza znanja, Sklad Matija Čuk). Lektorirala je **Nives Vidrih**.

DOBITNIKI PRIZNANJ ACS ZA IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH 2003

Pomemben, morda ključen del Tedna vseživljenjskega učenja je vsako leto podelitev priznanj Andragoškega centra Slovenije za izobraževanje odraslih. Prejmejo jih posamezniki, skupine, organizacije in institucije, ki so bodisi z lastnim učenjem in izobraževanjem bodisi z izobraževanjem drugih dosegli izjemne uspehe. Takšnih je iz leta v leto več. Letos je na Andragoški center prispelo 48 predlogov, komisija pa je priznanja podelila 13 kandidatom. Preberimo, kdo in zakaj jih je prejel!

PRIZNANJA POSAMEZNIKOM IN SKUPINAM ZA LASTNO UČENJE

Janos Göncz, Mostje

BREZ DELA NE ZNAM BITI

Janos Göncz se je rodil še v času stare Jugoslavije, kot sam pripoveduje, in to v vasi Mostje blizu madžarske meje. Življenje ni bilo lahko, ljudje so bolj životalili, industrijskih obratov ni bilo, zemlja je dajala komaj za preživetje, mama Janosa Göncza je vsak teden vsaj dvakrat odhajala na trg v bližnjo Lendavo, kjer je imela srečo, kadar je prodala nekaj pridelkov. A vendar se naš sogovornik z veliko ljubeznijo in naklonjenostjo spominja tistih let.

»Veliko več otrok je bilo takrat v naši vasi, kot jih je danes. Osnovna šola je imela samo dva oddelka, v enem so bili učenci nižjih razredov, v drugem pa višjih. Imel sem zelo prijazno učiteljico, ki je kaj hitro ugotovila, da sem malce drugačen, kot so drugi otroci. Rad sem hodil v šolo in rad sem risal. Če se dobro spomnim, sem risal že od tretjega leta. Starejši so me vodili s seboj na njive. Bil sem še premajhen, da bi delal, sedel sem na rob njive in ves čas opazoval, kdaj se bo mimo pripeljal kakšen avto, si ga ogledal do zadnje podrobnosti in ga potem doma skušal narisati ...«

Lepi in prijazni so spomini Janosa Göncza na tiste čase in ljubezen do

Janos
Göncz

Prekmurja se mu je vtisnila globoko v dušo in ga je spremljala kasneje vse življenje. Vedel je, da prav velikih možnosti za izobraževanje ne bo imel in bil je vesel, ko se mu je čez leta ponudila priložnost, da se izuči za orodjarja. Imel je poklic, s katerim je lahko preživel sebe in družino. Ko pa je čez nekaj let podjetje v Lendavi, kjer je bil zaposlen, propadlo, on pa je imel družino in tri kredite, kot pravi, je vedel, da mora obrniti novo stran v svojem življenju. Tako sta se z ženo, kot številni Prekmurci, napotila v Nemčijo. Na začetku je bilo hudo. Dela se ni ustrašil in dobro mu je šlo, največji problem je bil jezik. A Janos Göncz nikoli ni obupal, vedno je vedel, da se mora učiti, da ne sme odnehati, da mora naprej, kajti le znanje bo tisto, ki mu bo omogočilo lepše, polnejše življenje. V Nemčiji je ostal več kot 26 let, v podjetju so bili zadovoljni z njegovim delom.

In prav v Nemčiji se je zgodilo: »Takrat sem že veliko slikal. Prostega časa nisem poznal! Drugi so odhajali v gostilne, jaz pa hitro domov, med čopiče, platna, slike. Ko sem se nekega dne sprehajal z ženo po mestu, sva v neki galeriji zagledala razstavljene slike. Gledal sem in gledal pa si mislil: tole bi pa tudi jaz znal narisati! Priznati moram, da sem potem slike marsikdaj malce priredil njihovem okusu. Najraje namreč rišem domače motive, moje slike prikazujejo razna kmečka opravila, skoraj vse so povezane s pokrajino ob Muri. Ljudje so jih gledali z občudovanjem in so jim bile v glavnem všeč. Prodal sem jih bolj malo, več podaril,« smeje pripoveduje o časih, ko se je začel predstavljati kot slikar.

Ko je videl, da ljudi zanimajo naši stari kmečki običaji in da si z zanimanjem ogledujejo njegove slike, se je odločil, da bo o njih tudi kaj zapisal. Izbral je 20 svojih slik s temi motivi in ob njih zapisal pripovedi, povezane z običaji, ki spremljajo kmečkega človeka. Madžarska skupnost v Lendavi je knjigo izdala in prelepa je! Skoraj vsi izvodi so že pošli, Janosu Gönczu je žal, da je natisnjena samo v madžarskem jeziku. Zdaj skuša najti založnika, ki bi primaknil kaj denarja - saj ga ne bi bilo treba veliko - da bi izšel ponatis, in to v madžarskem in slovenskem jeziku.

Zagotovo bi knjiga našla pot med bralce, saj je imenitna tako slikovno kot tekstovno.

Prejel je veliko nagrad, priznanj, njegove slike so na najrazličnejših koncih sveta. Precej jih je podaril, veliko jih je odpotovalo po svetu kot darilo občine ob raznih obiskih. »Kadar ne vejo, kaj bi gostom podarili, me prosijo za kakšno sliko,« smeje pove Janos Göncz in ne more skriti, da je na to ponosen. Čeprav je leta 2000 zbolel, je premagal tudi bolezen in se spet prav tako zagnano lotil slikanja in vseh drugih opravil, ki mu izpolnjujejo dneve. Prepričana sem, da bo tako tudi v prihodnje.

»Ne, odnehal ne bom, brez dela ne znam biti. Lani sem se recimo lotil računalnika in kar precej časa sem predsedel ob njem. Tuhtal sem in tuhtal, si zapisoval, poskušal in se učil toliko časa, da ga zdaj kar obvladam. Sredi noči sem včasih vstal in šel poskusit, če bom znal izvesti to in ono. Na začetku sem mislil, da sem mogoče prestar, ampak potem sem ugotovil, da to ni res. Uči se lahko vsak, za to nikoli nisi prestar. Sicer pa sem sam vse življenje delal in živel tako, da sem iskal nove izzive, da sem se loteval vedno česa novega in mislim, da bo tako ostalo tudi naprej ...«

Dolores Novak, Postojna

VSEGA SE JE NAUČILA NA NOVO

Ko sem Dolores po telefonu spraševala, kje stoji Ljudska univerza v Postojni, kjer naj bi se dobili, je bilo prvo, česar se je spomnila, da zraven stoji ta knjigarna in osnovna šola. Zdelo se mi je tako značilno zanjo, da si je izbrala ti »oporni točki«, povezani z učenjem in izobraževanjem. Njej je učenje prva in najljubša dejavnost, čeprav se po nesreči, ki jo je pred osmimi leti doletela, ne more učiti daljši čas brez premora. Zelo si namreč želi postati medicinska sestra in pomagati tistim, ki so zares bolni in potrebni pomoči. Tako kot je bila sama. Ta poklic jo je veselil že pred nesrečo, potem ko pa je sama veliko pretrpela, še

Dolores Novak z vazo, ki jo je izdelala sama.

toliko bolj. Njen najljubši predmet je bila nega pacienta, najmanj pa matematika. Zdaj se je, kot pravi, nagulila tudi ta predmet.

Pri sedemnajstih letih se je morala vsega učiti na novo: hoje, govora, branja, pisanja ... Rehabilitacija je bila dolga in naporna in brez požrtvovalnih staršev ne bi šlo. Ko se je zbudila iz trimesečne kome, je dejala svoji mami: »Tako si želim iti nazaj v šolo!« A so ji rekli, da ne bo šlo. Rekli so, da ne bo več hodi-la, da ne bo govorila ... pa ji je uspelo. Ko se je želela vpisati nazaj v srednjo zdravstveno šolo, so jo zavrnili in rekli, da ni možno, da bi se spet redno vpisala, saj ne bi zdržala večurnih predavanj. Potem so ji dovolili delati izpite v programu za odrasle. In ni bilo lahko. Po daljšem učenju jo je začela močno boleti glava in zdravnica ji je svetovala, naj kar vrže zvezke od sebe ... Avgusta bo opravljala maturo.

Vmes pa je počela še veliko stvari. Pred dvema letoma je začela obiskovati Središče za samostojno učenje na Ljudski univerzi v Postojni in se tam naučila računalništva, kar ji je koristilo pri šolskem predmetu informatika. V središču se je tudi pripravljala na izpite in naredila seminarsko nalogo. Sedaj pa tam izpopolnjuje znanje angleščine. Vpisala se je tudi v študijski krožek Glina - pramaterija in oblikovala veliko lepih keramičnih predmetov.

Sodelovala pa je tudi pri različnih dejavnostih in projektih, kot sta bila na primer *Karavana študijskih krožkov* in razstava na gradu Snežnik.

Njena vztrajnost, dobra volja in nenehna pripravljenost na učenje je presenetila in navdušila zaposlene na Ljudski univerzi. Po besedah direktorice **Brede Podboj** so se začele dogajati spremembe tudi v njih samih. S svojim pozitivnim pogledom na življenje in vztrajnim premagovanjem težav ter dobrovoljnostjo jim je namreč dala misliti: spremenila je njihov odnos do invalidov in življenja nasploh. Kako razmišlja človek, ki je zdrav? Ali prisluhnemo drug drugemu ali pa le samo hitimo in dajemo prednost vsem drugim stvarim? Vplivala je na spoznanje, da človek mora upoštevati vse vrste ljudi: z mislimi, besedami in tudi dejanji. Še posebno je bilo to tako, ko so spoznali, s katere točke je morala spet začeti in kako zelo se ji je življenje po nesreči spremenilo. Pri sedemnajstih letih človek navadno ne razmišlja veliko o prihodnosti, želi predvsem živeti in uživati. Igrivost pubertetniških let je bila na silo pretrgana. Po nesreči pa se je začelo garanje za to, da je najprej ponovno usvojila osnovne spretnosti. Trajalo je več kot dve leti. Najbolj grozno ji je bilo, ko je v rehabilitacijskem centru Soča v Ljubljani morala sesti na invalidski voziček. Biti odvisna od vozička se ji je zdelo kot smrt. Da se je naučila spet pisati, črko za črko, je popisala polne štiri zvezke. Ko je začela hoditi k logopedinji, so ji rekli, da ne vedo, ali se bodo glasilke sploh kdaj toliko razširile, da bi bilo mogoče govoriti.

V času, ko smo se pogovarjali, ji je bila prva skrb matura. Zdaj jo je verjetno že uspešno opravila, saj je zagotovila, da ne bo popustila, da bo kvečjemu še bolj delala, če bo potrebno. Njena druga skrb pa je, kako bo dobila službo v poklicu, ki si ga tako zelo želi. »Le kdo me bo hotel,« pravi in ima v mislih to, da je njeno telo še vedno ne uboga tako, kot bi rada. Ob vseh ovirah, ki jih je premagala, pa lahko zatrdimo, da se bo kakšna možnost že še odprla. Kjer je volja, tam je pot. Dolores pa ima veliko volje in veliko notranje energije in zato zmore narediti vse, kar hoče.

Tadej Svete

SMISEL PRESTAJANJU KAZNI

Pogovarjala sva se v zaporniški čitalnici. Tadej Svete namreč prestaja štiriinpolletno kazen v ljubljanskem zaporu. Noče povedati, zakaj 'sedi', pojasni le, da je imel težave z drogo. In doda, da je zanj zapor sreča, saj bi sicer tonil čedalje globlje. V zapor je prišel na svoj šestindvajseti rojstni dan in ko bo oktobra prejel priznanje Andragoškega centra, bo že na svobodi.

Pravi pa, da je bolje biti v zaporu kot biti 'zaprt' v glavi. On že ve, saj je pred usodnimi dogodki živel brez vsakršnega cilja in se je njegovo življenje vrtele le okoli droge. Danes pa ima pred seboj več povsem normalnih ciljev: doštudirati, dobiti službo na področju, ki ga veseli, ustvariti družino ... Priznanja je vesel. Šele ko je zvedel zanj, je spoznal, da je res nekaj naredil. Prej se mu je zdelo, da ne dela nič posebnega. Zdaj mu je samozavest zrasla in samopodoba se mu je nekoliko izboljšala.

Ko je bil še na Dobu, ga je njegova svestovalka s Centra za socialno delo Alenka Hebar pripravila do tega, da je po desetih letih prvič spet vzel v roke knjigo, da se je začel učiti. Njej je zares lahko hvaležen, da se je tako spremenil. Za začetek si je izbral slovenščino, saj rad bere. Izpitate za tretji in četrti letnik je opravil v rekordnem času in z odliko - to mu je dalo zagon za naprej, odprlo se mu je. (V šoli, kot pravi, tudi prej ni bil slab, težave je imel le s tem, da je bil preveč nemiren.) Ko se je v zaporu na Dobu začel učiti, je bilo na voljo le poklicno izobraževanje, on pa je bil prvi, ki je končal tehnično srednjo šolo. Takrat je hotel iti naprej, zato je, kot se je sam izrazil, 'izsilil' še to, da so mu omogočili maturirati. S tem je tudi drugim pokazal, da je mogoče napredovati, če se hoče.

Drugi obsojenci so videli, da je s tem, ko se je izobraževal, pravzaprav veliko pridobil, tudi ugodnosti, ki jih oni sami niso imeli. S tem se je tudi njim odprla pot. Premestili so ga v Ljubljano,

zato da je lahko hodil na predavanja, dobil je proste konce tednov. Tako je lahko obiskoval domače in si tako povečeval prostor bivanja in prostor svobode. Izbral si je zahteven študij fizike, a od začetka mu je bilo jasno, da prvega letnika ne bo mogel narediti le v enem letu. Zato se je odločil, da ga bo opravil v dveh letih, potem pa naprej! Zanj je bil kar nekakšen šok, ko je po več letih imel možnost stopiti v zunanji svet, in to na fakulteto! Zbeganost ob tem je trajala kar nekaj časa in potreboval je več mesecev, da se je navadil. Občutek začudenosti in očaranosti primerja s tem, kot bi prvič v življenju stopil v veliko trgovino.

Tudi drugače si je poskušal čim bolj osmisliti prestajanje kazni. Pri učenju je pomagal drugim in tako je inštruiral

Tadej Svete

kar nekaj drugih soobsojencev in tudi ti so polagali izpite. Veliko mu pomeni to, da ga zunaj podpira njegova družina: mama, oči in dva polbrata. Tudi to ga žene naprej. Zdaj je na fakulteti spoznal nove kolege, in ti so ga dobro sprejeli, čeprav so deset let mlajši od njega. O sebi je nekaterim, ki so mu bliže, povedal. Niso ga zavrili. Zaveda se, da je sposoben in inteligenten, zaveda pa se tudi tega, da mora še veliko delati za svoj osebnostni razvoj, za razvoj čustvene inteligence, kakor se je sam izrazil. Njegov položaj tudi zaradi tega, kljub napredku, ki ga je dosegel, ni najbolj rožnat. Zagotovo svoboda, ko je odvze-

ta, postane najvišja vrednota. Načini za njeno doseganje pa niso vedno najbolj pravi. Na sodišču mu teče še en postopek in zato nima možnosti za pogojni odpust. To ga hudo moti in to je bil morda tudi eden od vzrokov njegovega nedavnega pobega iz zapor. S tem si je svoj položaj še poslabšal: nima več možnosti za prosti konec tedna, iz polodprtega režima je prešel v zaprti režim, na izpite hodi v spremstvu uniformiranih paznikov in v lisicah ... Zdaj mu je žal, da je storil ta korak. Podrl je marsikaj, kar je v teh letih zgradil. Ne samo razmere v zaporu, tudi doma je porušil zaupanje, ki si ga je pridobil, in so se odnosi spet nekoliko poslabšali. Oktobra bo torej na prostosti in takrat se bo začelo povsem drugo življenje. Ima kar precej upanja, da se bo tisti drugi postopek na sodišču zanj končal dobro. Potem pa se bo začela nova svoboda, nove omejitve in nove odgovornosti.

Tri gracije, Ljubljana

RAZVESELJEVATI DRUGE

Skupina Tri gracije je zagotovo nekaj posebnega. Sestavljajo jo štiri upokojenke različnih poklicev in povsem različnih življenjskih poti, srečale in spoznale pa so se na Univerzi za tretje življenjsko obdobje, kjer so bile članice sekcije za književnost. To so Štefka

Tri
(oziroma
štiri)
gracije
na nastopu

Orešnik, Marija Bocak Kalan, Vida Nahtigal in Fani Nahtigal. Ime Tri gracije jim je predlagal nekdo iz občinstva in ker jim je bilo všeč, so ga obdržale. In zakaj so štiri? Ena je vedno v rezervi, saj se zaradi zdravstvenih težav lahko zgodi, da kakšna ne more nastopiti, in tako vskoči četrta. Gracije so namreč stare od 64 do 77 let. Na Univerzi za tretje življenjsko obdobje in v Literarnem klubu upokojenec Slovenije so najprej izpopolnjevale znanje v pisanju proze in poezije. Njihovi literarni nastopi pa so se razrasli v prave gledališke predstave, s katerimi nastopajo največ po domovih za ostarele, pa tudi kulturnih domovih. Tako so obiskale že vse ljubljanske domove za ostarele, a tudi druge po vsej Sloveniji. Priznanja pa so prejele tudi od strokovnih kritikov in recenzentov. Fani Nahtigal je priznanje dobila od Petra Kuharja z RTV Slovenija, profesorice Vesne Vlahovič iz Kopra ter iz društva LIKUS v Mariboru. Pesmi Marije Bocak Kalan in Vide Nahtigal so bile objavljene v zbornikih *Ajda zori* (Domžale) in *Jesenska žetev* (LIKUS Maribor). Marija Bocak pa je poleg tega v samozaložbi izdala še zbirko svojih pesmi z naslovom *Jutranje in večerne zarje*. Članice so prejele tudi več priznanj in spričeval za literarno dejavnost, predvsem na Univerzi za tretje življenjsko obdobje. Vsak njihov nastop je posebno doživetje, saj predstavljajo pesmi in prozo, ki so jih napisale same. Radosti jih že

samo pisanje, še bolj pa to, da s svojimi nastopi razveseljujejo druge in jim obogatijo dneve. Zato ni čudno, da jih občinstvo nagradjuje z dolгим aplavzom in zahvalo. Posebno so jim hvaležni oskrbovanci domov za ostarele, pred katerimi nastopajo še posebej zavzeto. V svoje predstave pa pritegnejo tudi posamezne gledalce in jih povabijo, naj igrajo z njimi na odru. Tri gracije so neverjetno vitalne in presežejo vsa pričakovanja, še posebno če upoštevamo njihovo starost. Ne zaustavi jih niti bolezen in pokonci jih drži to, da s svojimi nastopi pomagajo starejšim krajšati čas in jim pomagajo, da pozabijo na stiske in težave. Njihovo geslo je »razveseljevati druge« in njihovi nastopi so dajanje iz srca. Kjerkoli so bile, so jih vabili, naj še pridejo, in jim zaupali, da so jim vlile upanje za življenje.

Celotne priprave in nastop izvedejo same: same izdelajo scenarij, izberejo garderobo in opremo, jo prinesejo s seboj na nastope, poskrbijo za prevoze. Za nastope ne prejemaajo nikakršne denarne nagrade ali pomoči, pa še vse stroške pokrijejo z lastnimi sredstvi.

Jože Breznik, Maribor

KAR DELAMO, DELAMO DOBRO

Življenjska pot Jožeta Breznika je zaznamovana z izobraževanjem. Ko je v Svetini pri Jeruzalemu končal osnovno šolo, je sledila prva velika prelomnica, odpravil se je v Maribor. Tam je obiskoval industrijsko kovinarsko šolo in moral je delati celo sprejemne izpite, da se je lahko izučil za strugarja. Tega prvega poklica, ki ga je nekaj časa tudi opravljal, se še danes rad spominja. A ga je nekaj gnalo naprej in nadaljeval je izobraževanje. Čeprav je bil zaposlen in je delal v treh izmenah, je študiral ob delu. Bil je zelo naporno, študij je uspešno končal in se kmalu zatem vpisal na višjo tehnično šolo. Zaposlil se je kot učitelj praktičnega pouka.

»Dali so me v razred, ne da bi dobil napotke: kako učiti, kaj učiti, kako navezati stike z mladimi. Imel sem srečo,

da so bile skupine dokaj neproblematične in sem se nekako znašel. Ko sem učiteljsko in kasneje ravnateljsko pot končal, sem velikokrat razmišljal, kako takrat kot mlad učitelj nisem dobil nobenih napotkov, kako poučevati, kako biti dober učitelj, kako posredovati znanje. Pa ne samo znanje! Mlademu človeku je treba ob tem še marsikaj ponuditi, ga tudi vzgajati.»

Mag. Jože Breznik

Kmalu zatem je končal podiplomski študij, kadrovskoizobraževalno smer v Kranju. Svojo nalogo je posvetil permanentnemu izobraževanju učiteljev praktičnega pouka. Prepričan je bil, da bi morali biti učitelji, ki posredujejo mladim praktično znanje, bolj v stiku z vsem aktualnim, kar se v industriji dogaja, saj bi le tako lahko nove znanje, nove tehnologije, prenašali na mlade rodove. Ugotovil je, da so namenjali temu delu izobraževanju premajhno pozornost. In prav Jože Breznik je bil tisti, ki je na tem področju marsikaj izboljšal.

Še marsikaj je počel v življenju, a vse njegovo delovanje je imelo rdečo nit: svoje znanje in izkušnje je vedno usmerjal na izobraževalno področje. In tako je ustanovil zasebni izobraževalni zavod Formula in bil prvi na tem področju. Zdaj deluje že 12 let. Kar precej ljudi je doslej obiskovalo njihove programe. Nekateri so si tu pridobili prvi poklic, nekateri drugega, marsikdo se je prekvalificiral oziroma si pridobil višjo stopnjo izobrazbe.

»Naše področje je izključno izobraževanje odraslih, ker tu vidim resnično veliko potrebo. Tisti, ki se v mladosti niso imeli možnosti izobraževati, si lahko pridobijo v Formuli poklic. Mislim, da imamo pred seboj še kar veliko dela.«

V Formuli so začeli najprej izobraževati voznike, to je pridobitev izobrazbe na četrty stopnji. Dve leti kasneje so uvedli še program za poklic prometnega tehnika. Doslej so jih izšolali že približno 300. Šolajo tudi ekonomske tehnike. Prav zdaj končuje ciklus izobraževanj za vodje avtošol, izobražujejo pa tudi voznike inštruktorje in učitelje predpisov na področju cestnega prometa. Pretežni del njihove izobraževalne ponudbe temelji torej na prometu.

»Vsako leto pa inštruktorje in učitelje prometnih predpisov, ki že opravljajo to delo, dopolnilno izobražujemo. Predpisi določajo, da se morajo enkrat letno vračati v izobraževanje in opraviti določeno temo, ki jo določi Ministrstvo za šolstvo. To izobraževanje organiziramo za širšo regijo, od Prekmurja, do Koroške, Štajerske, in takrat postrežemo z novitetami na raznih področjih.«

Jože Breznik je prepričan, da je vzrok za odločitev odraslih posameznikov za dodatno izobraževanje osebni motiv oziroma možnost napredovanja. Veliko je nezaposlenih in vidijo v izobraževanju zagotovilo, da se jim vsaj odpirajo možnosti za zaposlitev. V Formuli pa izobražujejo tudi brezposelne osebe brez izobrazbe, in to v sodelovanju z Zavodom za zaposlovanje, ki jim finančno pomaga, da si pridobijo poklic. V glavnem so to posamezniki, ki nimajo poklica in marsikdo med njimi niti končane osnovne šole.

Jože Breznik pravi, da zadnje čase opaža: »Razmere pri odraslih, ki se danes izobražujejo, so mnogo težje, kot so bile včasih. Prvi razlog je, da jim podjetja praktično ne pomagajo, ne stojijo jim ob strani. Redko je podjetje, ki plačuje šolnino. Še več! Nekako z zaskrbljenostjo moram povedati, da se mnogi naši udeleženci izobražujejo skoraj na skrivaj. V podjetju ne vedo, da prihajajo, ker si marsikje ne želijo, da se delavci izobražujejo. Ne dajejo jim nobenih ugodnosti. Želim si, da bi spoznanje o potrebnosti izobraževanja prodrlo med tiste podjetnike, ki vidijo le svoje kratkoročne cilje.«

PRIZNANJA ZA BOGATITEV ZNANJA DRUGIH

Dr. Jurij Jug, Velenje

RAVEN ZNANJA JE PRENIZKA

Težko bi našteali vsa šolanja in izobraževanja, ki se jih je v svojem življenju lotil in seveda tudi dosegel dr. Jurij Jug. Prav tako vse članke in razprave, ki jih je objavljial tako v domači kot tuji literaturi, pa strokovne knjige, v katerih je glavni ali pa eden avtorjev. Zdaj je predavatelj na univerzi in visoki šoli in zato se je z njim prijetno in zanimivo pogovarjati o številnih temah. Pogovor sva začela o tem, zakaj je permanentno izobraževanje pravzaprav pomembno. Dr. Jurij Jug je poudaril, da z več vidikov. Sam razmišlja:

»Zdaj je zelo aktualna politična zadeva - vključevanje v združeno Evropo - in

mislim, da imamo tu določen primanjkljaj znanj in spoznanj na vseh področjih. Tisto, kar bo, vsaj po mojem, najlažje nadoknaditi, bodo določena strokovna znanja, ker se da razmeroma hitro ugotoviti, kaj recimo manjka pravniku, inženirju, ekonomistom. Glede splošnih znanj in odnosa do nekaterih vrednot, ki jih razglašajo za vseevropske, pa čeprav so bile to širše vrednote že prej, bo pa mogoče trajalo malce dlje. Temeljito bomo morali spremeniti šolske, študijske programe, zlasti pa naš pristop do izobraževanja odraslih. Tisto namreč, kar smo doslej delali, je bilo osredotočeno na naše slovenske oziroma še prej na jugoslovanske potrebe, zdaj pa se bomo morali usmeriti na širše ozadje. V tem hipu se mi zdi to najpomembnejše. Drugo, kar je sicer že dlje prisotno in kar se še stopnjuje, pa

Dr. Jurij Jug

so dokaj hitre spremembe oziroma za starelost znanja. Znanje, ki ga pridobimo v šoli, torej nima večne trajnosti, kot smo mislili včasih. Ljudje, ki sem jih še jaz učil, so z znanjem, ki so si ga takrat pridobili, šli v pokoj. Posameznik se bo moral pripraviti na to, da ne bo enkrat za vse večne čase zaposlen v istem podjetju, ampak da bo trikrat, štirikrat menjal službo.«

Dr. Jurij Jug se je izobraževal in študiral pravzaprav vse življenje. Seveda se še zdaj, in pravi, da je to samoumevno, kajti opravlja tako delo, da moraš biti na tekočem. Ko pripoveduje o svoji življenjski poti, ki ga je vodila iz Celja prek Velenja do tega, da je postal predavatelj na univerzah v Mariboru, Ljubljani in Kranju, se spominja svojih službovanj, ko je bil učitelj v osnovni šoli, direktor muzeja, delavske univerze, profesor na višji in predavatelj na visoki šoli, kasneje docent ... Zdaj je redni profesor Fakultete za organizacijske vede v Mariboru, predava tudi študentom v Kranju in Ljubljani. V vseh službah doslej se je »vrtel okoli izobraževanja odraslih«, kot sam pravi. Pogosto je bil tudi raziskovalec in vodja projektov, izvedenih z vladnimi organizacijami in ministrstvi. Že nekaj let je predstojnik katedre.

Najobsežnejše delo dr. Jurija Juga pa je *Zgodovina izobraževanja odraslih*, ki obsega enajst knjig; *Prispevki k zgodovini izobraževanja odraslih pet ter Zgodovina izobraževanja odraslih v srednjeevropskih državah štiri knjige*. »Ta raziskava je tekla deset let. Hoteli smo izdati še zadnji del, raziskati preobrat, nove izobraževalne progra-

me od osamosvojitve naprej, pa so na ministrstvu takrat rekli, da ni treba in nam niso dali več denarja. Seveda vsega nisem napisal sam. Smo skupina petih, šestih ljudi in smo se tega dela lotili ob svojih rednih zaposlitvah. Leta 1992 smo se srečali s kolegi iz inozemstva in sklenili, da bomo leta 1994 na Brdu pri Kranju organizirali srečanje andragogov zgodovinarjev srednjeevropskih držav. Kasneje smo se sestajali vsako leto in naše knjige so izšle tudi v nemščini in angleščini. Obdelano je gradivo do leta 1998.«

Dnevi dr. Jurija Juga so izpolnjeni z delom. Več predmetov predava tako na rednem kot podiplomskem in specialističnem študiju. Za svoje delo je bil velikokrat nagrajen, v okviru univerze in na državni ravni. A o tem noče kaj dosti govoriti.

»Največ mi je vsekakor pomenila nagrada RS, ki sem jo dobil leta 1996 in je najvišje priznanje na področju izobraževanja. Seveda pa je veliko priznanje tudi nagrada Andragoškega centra, saj je to pri nas najpomembnejša institucija na področju izobraževanja odraslih.«

Ob koncu, preden se posloviva, ga povprašam, kako in kaj misli za naprej. Pove, da ima nekaj načrtov in želja. Kakšno leto, dve bo še predaval na univerzi, medtem bo njegov asistent, ki bo prevzel njegovo delo, doktoriral in potem, meni, bo čas, da odide.

»Za Filozofsko fakulteto bi rad napisal učbenik o zgodovini izobraževanja odraslih na Slovenskem, iz teh enajstih knjig, bi naredil eno,« razloži. »Ne vem, če mi bo uspelo. Kar pa mi skoraj zagotovo ne bo, a ostaja moja želja, pa je nekaj drugega. Kot Celjan sem vedno upal, da bo imelo moje mesto nekoč vsaj eno fakulteto. Že pred 40 leti sem se o tem prepiral z občinskimi možmi. Ves čas sem si želel, ne da bi samo doživel odprtje univerze v Celju, ampak da bi pri ustanavljanju in mogoče tudi pri delu sodeloval. Še bom poskušal! Želim tudi, da bi se srečanja andragogov iz srednjeevropskih dežel, ki sem jih uvedel in vztrajal pri naših vsakoletnih srečanjih, nadaljevala, da bi zbirali material, ki bi ga potem predali mlajšim raziskovalcem. Kakih velikih želja za prihodnost pa seveda nimam več.«

Ernest Vodopivec, Ormož

DVIGNITI IZOBRAZBENO RAVEN

Ernest Vodopivec se je rodil v Ormožu, a ga je življenjska pot vodila v različne kraje, na različna delovna mesta, pa ga nazadnje pripeljala spet nazaj v njegov rojstni kraj. Tudi zato bolje razume tamkajšnje ljudi, pozna njihove želje in zna prisluhniti njihovim problemom, ki so včasih dokaj specifični -

Ernest Vodopivec

pač povezani s podeželskim prebivalstvom. Le-to je razpršeno, možnost izobraževanja in usposabljanja je ljudem treba približati. Znanje nekako nizko vrednotijo. Zanje so pomembnejša tehnološka sredstva. Vendar se tudi ti ljudje, če jim kdo predlaga ustrezne programe, vključijo vanje in so se pripravljeni usposabljati in izobraževati.

Ljudska univerza v Ormožu, v kateri je Ernest Vodopivec direktor, ima širok in bogat spekter dejavnosti, kot jih imajo vse tovrstne ustanove v Sloveniji. A vendar je tu malce drugače. Ernest Vodopivec skuša vedno znova iskati nove možnosti, se prilagajati in izpopolnjevati izobraževalne programe tako, da so ljudem kar najbolj dostopni. Nenehno se trudi dvigniti splošno izobrazbeno raven prebivalstva Ormoža in širšega okolja in tako tudi v praksi udejanjiti načelo vseživljenjskega

učenja. Dela in načrtov se loteva z velikim optimizmom, prepričan, da jim bo uspelo, in odrasle navdušuje z geslom, da »za učenje ni nikoli prezgodaj in nikoli prepozno«.

Ko pripoveduje, kaj vse pripravljajo, kakšne načrte imajo, kar ne more naštetati vsega. Ponosen je na določene uspehe, a hkrati že poudarja, da še niso naredili dovolj, da bo treba še veliko časa, denarja in strokovne pomoči, da bodo ljudje osveščeni in bolj izobraženi. Le tako bi se lahko povečal tudi vpliv podeželskih prebivalcev na odločanje v lokalni skupnosti, je poudaril.

»Vedno je treba ponuditi aktualne programe, potem ni težko pridobiti udeležencev. Seveda pa to ni vedno odvisno le od nas, ampak predvsem od finančnih sredstev. To je težava - financiranje izobraževanja odraslih. Lansko leto nam je v okviru programa Leonardo da Vinci uspelo pridobiti nekaj sredstev in izvedli smo program mobilnosti. Ob tem smo razvili lasten program za proizvodnjo izdelkov in storitev na podeželju oziroma kmetiji. Najprej smo testirali morebitne udeležence, kaj potrebujejo, želijo vedeti, in samo to smo potem vnesli v ta program. Takšni programi so sila pomembni, morali bi jih imeti več, jih bolje razviti in ponuditi okolju. Izhajajo iz določenega okolja in zanje je udeležence lažje pridobiti.«

V zadnjem času se na ljudskih univerzah veliko ljudi vpisuje v računalniške tečaje in tudi v Ormožu ni nič drugače. Izvedli so projekt Dostopnost do informacijsko-komunikacijske tehnologije in rezultat je osem tovrstnih središč v občini. Nedvomno se je tako dvignila računalniška pismenost občanov. Dostop do računalnikov in interneta imajo na vseh sedežih krajevnih skupnosti. Tam so tudi svetovalci, gimnazijci. V te centre naj bi prihajali ljudje, ki z računalniki še niso imeli opravka. Ernest Vodopivec se zaveda, da je največji problem, kako pritegniti ljudi, da bodo prihajali v te prostore. Poskusili so s posebno stranjo z imenom *Ponudba in prodaja izdelkov*. Tudi na ta način skušajo povezati 18 tisoč prebivalcev, ki živijo na območju ormoške občine.

Ernest Vodopivec nerad govori o uspehih, ki so jih dosegli, veliko raje o načrtih in vizijah, ki jih ima. Tudi v prihodnje bodo sodelovali v domačih in tujih projektih s področja izobraževanja odraslih. Prepričan je namreč, da je nujno potrebno in zelo pomembno, da so ljudje funkcionalno, tehnološko in kritično pismeni. Izobraževalni programi morajo biti dostopni in odprti za najširše množice ljudi in njim tudi prilagojeni.

Viktorija Bevc, Ljubljana

DOBRI STARŠI SE NAREDIJO

Viktorijo Bevc, socialno delavko in magistrico organizacijskih znanosti, so že od nekdaj zanimali posebni vidiki socialnega dela. Ko je začela svoj unikatni program za pomoč nadomestnim staršem posvojenih otrok, družbene razmere še niso bile zrele za to. Začela je skorajda v »ilegali«. S takšnim programom je bilo takrat praktično nemogoče prodreti, zato ga je poimenovala »preventivna pomoč rejniškim in posvojenim otrokom«. Z rejniškimi družinami se je takrat nekaj že delalo, zato je zaprosila kolegico, ki se je takrat ukvarjala z rejniškimi starši, da sta začeli skupaj. Za posvojitelje je takrat socialna stroka še menila, da ne potrebujejo posebne obravnave, saj vendar vsak,

ki si tako močno želi otroka, tega z lahkoto tudi sprejme. Pa ni tako preprosto.

Pari, ki ne morejo imeti otrok, pa si jih želijo, navadno po dolgih letih brezuspešnih prizadevanj, da bi imeli lastnega otroka, zapadejo v tako imenovano krizo neplodnosti. Znajdejo se v stiski, ki lahko traja tudi več let, jih dobesedno ohromi ter jim popolnoma spremeni ali bolje zoži življenje in ga usmeri v en sam cilj in eno samo željo: imeti otroka! Medtem ko se jim misli in dejanja vrtijo okrog tega, pozabijo živeti. Kot takšni potrebujejo posebno terapijo. Terapijo pa potrebujejo tudi posvojeni otroci, saj so v svojem kratkem življenju marsikaj doživeli, kar je prizadelo njihov odnos do sveta in do samih sebe. Ko

Društvo
Deteljica
v hribih

Viktorija
Bevc

neploden par dobi otroka, se mu zdi, da je s tem problem rešen in družina zaživi v nekakšni idilični sreči. Bevčeva pa je ugotovila, in podobno tudi vsi drugi strokovnjaki, ki se ukvarjajo s takšnimi družinami, da kriza neplodnosti, s tem pa tudi velika stiska, ponovno izbruhne v obdobju, ko si otrok začne oblikovati identiteto posvojenca.

Zato je tako zelo pomembno, da se par že prej razbremeni čustvenega pritiska in da si dvigne samopodobo, kljub temu da je neploden. Da spet doseže zadovoljno partnerstvo, da neplodnost ne posega več v njuno intimno in čustveni svet, medsebojni odnos ... Za posvojitev otroka par paradoksalno dozori takrat, ko si uredi življenje tako, da bi lahko živel tudi brez njega. Ko je dvema tako lepo, da si rečeta: če bova dobila otroka, bo lepo, če pa ne, pa tudi prav! To je po mnemju Bevčeve pravi položaj za sprejem otroka. To pa zahteva osebnostno rast, čustveno zorenje in preseganje lastnih primanjkljajev.

Ko je Viktorija Bevc začejala oblikovati prvo skupino, so starši sami izrazili željo, da bi srečanja nadaljevali. Rejniški starši za to sicer niso bili zainteresirani, posvojiteljski pa. In tako se je začelo, to je bilo leta 1992. Vmes je nastalo društvo Deteljica in v tem okviru zdaj delujejo. Bevčevi pri delu pomaga **Anita Kovačec**, tudi socialna delavka. Prva skupina se je dobivala tri leta, medtem pa sta nastali še dve novi. Do letošnjega poletja sta delovali dve skupini, v jeseni pa nameravajo ustanoviti še eno, veteransko skupino, v kateri naj bi bili pari, ki že dalj časa obiskujejo program in so osnovnega že končali, pa kljub temu z vsem srcem in občutkom pripadnosti želijo nadaljevati.

Načelo društva in programa *Priprava neplodnih parov za nadomestno starševstvo* je, da se moramo za kakovostno starševstvo učiti in osebnostno rasti, saj se kot dobri starši ne rodimo, ampak se naredimo. Gre za izobraževanje in usposabljanje za nadomestno starševstvo, ki pa je utemeljeno predvsem na izkušenjskem učenju. Starši udeleženci programa uvidijo lastno situacijo skozi izkušnje drugih in se učijo novih vedenjskih vzorcev: s pogovo-

ri v skupini, z branjem knjig in pisanjem utrinkov. Pomemben del dogajanja na srečanjih zavzemajo tudi uvodni nagovori članov; vsakokrat se drug član skupine pripravi in uvodoma nekaj pove - o sebi, svojih spoznanjih, razmišljanjih ... Program spodbuja k aktivnemu in zdravemu življenjskemu slogu, zato skupaj hodijo v hribe, vsako leto pa priredijo tudi večdnevni tabor. Tako oblikovan program je staršem velika spodbuda za čustveno zorenje in osebnostno rast, za razvoj zdravega partnerskega odnosa. Udeleženci tako krepijo lastne notranje moči in načrtujejo svoje poti v prihodnost.

Program, ki ga je Bevčeva razvila, je resnično izviren ter dobro in učinkovito zasnovan, vendar pa za priznanje Andragoškega centra ni bila predlagana le zaradi njega. K bogatitvi znanja drugih je namreč pomembno prispevala tudi v preteklosti, ko je delovala v klubu zdravljenih alkoholikov, pa v aktivu invalidov, ki ga je tudi pomagala ustanoviti, pa v Društvu invalidov Cerknica ter Zvezi invalidov notranjske regije, v Klubu staršev in učiteljev ter šoli za starše. Seznam je torej dolg, ob tem pa se je tudi sama nenehno izobraževala in usposabljala, bodisi v okviru Društva terapevtov za pomoč ljudem v stiski, katerega članica je, bodisi v okviru formalnega izobraževanja, ki jo je pripeljal tudi do mesta asistentke za področje menedžmenta v socialnem delu.

Marija Saje, Ljubljana

POUČEVANJE JI JE ŽIVLJENJSKA SREČA

Ko se je Marija Saje, danes triindevetdesetletna profesorica francoščine, po triinštiridesetih letih poučevanja in ravnateljavanja znašla pred upokojitvijo, so ji nekateri rekli: »Ja, kaj boš pa zdaj, saj boš kar umrla, ko ne boš več učila!« Zdelo se ji je, da glede na to, kaj vse jo je zanimalo, ne bo imela težav. Ko se je bližal dan upokojitve, pa jo je le malce stisnilo. Zato se je pri 67 letih vpisala na študij umetnostne zgodovine in na njem je vse izpite, razen diplomskega, opravila v rednih rokih. Vendar to ni njen glavni dosežek. Njeni dijaki se je spominjajo z naklonjenostjo; to seveda ni nenavadno, saj je imela svoj poklic srčno rada, hkrati pa je ves čas poučevanja gojila in kazala veliko zaupanje v mladega človeka.

Čeprav je imela njena mati samo šestletno osnovno šolo in je v mladosti živela na vasi, je velik pomen pripisovala znanju in učenju. Prepričana je bila, da znanje odpira vsa vrata in v tem duhu je vzgajala svoje otroke. Živela je na kmetiji, imeli so tudi gostilno, v kateri so se zelo radi zbirali študentje iz Poljanske doline, ki so takrat študirali na Dunaju. Sama je želela postati učiteljica, a to takrat ni bilo mogoče. Naročena je bila na Slovensko matico, Hrvaš-

Profesorica Marija Saje pred svojo domačo knjižnico

ko matico, Dom in svet, Ljubljanski zvon, se učila cirilice, gotice, si kupila Pleteršnikov slovar v štirih delih, ki ga Marija Saje še zdaj hrani kot dragocenost. Vse to samoizobraževanje je bilo za kmečko dekle precej nenavadno. Poročila se je z železniškim prometnikom v Novem mestu. Živel pa so štiri leta tudi v Semiču, kjer je oče mlad umrl, nato pa se vrnil v Novo mesto.

Vsi njeni štirje otroci so končali gimnazijo v Novem mestu. Mati jim je kot vdova kupovala vse knjige in zvezke, tako da so imeli celo več šolskih potrebščin kot premožnejši vrstniki. Profesorica Sajetova se še danes čudi, kako je mama vse to zmogla. Sama je pozneje odšla študirat v Ljubljano, saj po končani gimnaziji ni mogla nikjer dobiti službe. Takrat je bila še prepričana, da sploh ni sposobna poučevati. Pozneje, ko je v ta poklic, kot sama pravi, padla, se je izkazalo, da je to njena življenjska sreča. S tem poklicem je živela in še danes živi, ko inštruirajo in poučuje na Univerzi za tretje življenjsko obdobje. Mimogrede, na omenjeni univerzi je začela poučevati v dvainosemdesetem letu.

Vsak, kdor je pred drugo svetovno vojno končal študij francoščine, je po določenem času od francoske vlade dobil štipendijo za študij na pariški Sorboni. Ta sreča je doletela tudi Marijo Saje in v Parizu je ostala pol leta. To je bilo čudovito, saj so jo poučevali znameniti profesorji. Na ljubljanski Univerzi namreč takrat katedra za francoščino še ni imela večjega števila profesorjev in so morali študentje bolj ali manj samostojno študirati. Pariz se ji je zdel prekrasen. Takrat je bila pri nas doba diktature, tam pa je občutila vsestransko

svobodo. In tista čudovita predavanja na univerzi iz primerjalne književnosti, francoske književnosti in francoskega jezika ... bilo je skratka imenitno.

V začetku tridesetih let je pri nas na gimnazijah francoščina postala prvi tuji jezik, nemščina pa drugi. Leta 1934 je »zmanjkalo« profesorjev za francoščino, tako da so vse tiste, ki so čakali na službo, zaposlili. Marija Saje je tako eno leto po diplomi prišla do službe in tudi to je bila srečna okoliščina, saj so v tistih časih nanjo čakali tudi po pet let. Imela pa se je tedaj za popolnoma nesposobno, da bi poučevala. Stara je bila namreč šele dobrih 23 let, brez pedagoških izkušenj, znašla pa se je med samimi uglednimi profesorji - samimi »veličinami«. Tako je na začetku poučevala v Mariboru, pozneje v izgnanstvu v Srbiji, po vojni pa v Novem mestu, v Črnomlju (tja so jo poslali za ravnateljico) in v Ljubljani. Tudi v Ljubljani je na gimnaziji v Mostah ob ravnateljevanju ves čas opravljala tudi učiteljsko službo, saj je to čutila kot svoj osnovni poklic. Popolnoma pa se mu je lahko predala na gimnaziji v Šubičevi ulici. Ob vsem tem se je sama nenehno izobraževala in spopolnjevala.

Ves čas je premišljala o tem, kako bi dijakom približala snov, ki jo je poučevala. Preskusila je nešteto novih zamisli in uporabljala tiste, ki so se izkazale za uspešne. Tako je organizirala dopisovanje naših dijakov s francoskimi, pripravljala posebne večere francoske kulture in na njih so predvajali tudi diapozitive in filme, po katere se je bilo treba voziti v Zagreb na Francoski inštitut. Na Šubičevi gimnaziji, kjer je najdalj poučevala, so leta 1968

dobili prvega gimnazijskega lektorja francoščine.

Najbolj pa se profesorica razvname, ko pripoveduje o francoskem gledališkem krožku. Skozi njene roke so šli tudi poznejši uspešni gledališki igralci kot na primer Dušan Jovanović in Stane Ivanc, pa mnogi drugi, ki so si v gledališču služili kruh. Krožkarji so nastopali vseh povsod, največ v Viteški dvorani ljubljanskih Križank ter gostovali po Sloveniji pa tudi Jugoslaviji. Da je dijak lahko tako navdušila za dramsko igro, je prav gotovo »kriv« tudi njen igralski talent. O tem ne reče nič, po udari le, da je vse to počela izključno iz pedagoških nagibov - da bi dijakom vzbudila zanimanje za francoski jezik in kulturo in da bi se francoščine učili prostovoljno, brez šolske prisile. Res pa je prepričana, da sta si učiteljski in igralski poklic zelo sorodna: učna ura zaživi in umre v stiku s »publiko« - z učenci.

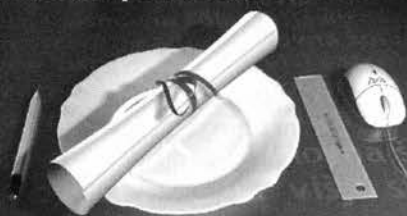
Borza znanja, Ljubljana

SPREMINJANJE ODNOSA DO UČENJA

Ključnega pomena pri delovanju Borze znanja je sodelovanje javnih medijev, predvsem slovenskih radijskih postaj. Ponudba in povpraševanje po znanju le tako lahko prideta na prave naslove. Lani je Borza znanja - osrednja, ljubljanska - imela smolo, ki si jo je delila s svojo gostiteljico - Delavsko knjižnico. Oktobra so bili namreč njihovi prostori poplavljeni in šele mar-

Vaš izbor:

svetla prihodnost

izobraževanje odraslih

cdi univerzum
www.cdi-univerzum.si
grobljeva 4 · ljubljana | 01 583 92 70

srednje šole

gimnazija
ekonomska
elektro
upravna
trgovska
strojna
gostinska
turistična
vrtnarsko - cvetličarska

brezplačna osnovna šola

Zaris®
www.zaris.si
podjunska 13 · ljubljana | 01 500 86 80

višja strokovna šola

programi:
gostinstvo
turizem
gradbeništvo (v sodelovanju z GI ZRMK)

srednja vzgojiteljska srednja elektro

priprave na maturo maturitetni tečaj

ca letos so se vselili v nove prostore nekdanjega supermarketa v podhodu pri kavarni Emona. V teh predolghih mesecih se je marsikateri kontakt izgubil in začenjati so morali skoraj na novo. No, zdaj so pod streho, volje jim ni zmanjkalo in letos bodo praznovali desetletnico delovanja! Pa še priznanje za večletno delovanje in širjenje znanja so dobili.

Borza znanja in njeno delovanje sta rednim bralcem Naše žene zagotovo znani. Pa vendar vsaj na kratko še enkrat: borze znanja so kot nekakšna središča, v katerih zbirajo podatke o ljudeh, ki neko znanje ponujajo, torej ne-

Edita Flegar, vodja Borze znanja

koga drugega želijo naučiti tistega, kar znajo sami. Pa tudi podatke o ljudeh, ki določeno znanje iščejo. Če vas torej zanima neko znanje ali bi se želeli naučiti neke spretnosti, pokličete na Borzo - tam najprej pogledajo v svojo podatkovno zbirko. Če tam ne najdejo ničesar za vas, potem dajo ponudbo na radio, iščejo pa tudi po internetu. Pri tem vztrajajo toliko časa, dokler se ne oglasi kdo, ki tisto znanje ima in ga tudi želi posredovati. Gre pa tudi v nasprotni smeri: poiščejo ljudi, ki bi se želeli naučiti tisto, kar bi hoteli poučevati ali učiti vi. In tako se vedno kaj zanimivega dogaja ... Na primer, nekdo ponuja znanje iz varjenja piva, neka gospa vas nauči izdelovanja slik iz peska, spet drugi iz vas naredi manekenko ali hosteso. Če vas zanimajo bolj »eksotične« stvari, potem bo morda za vas ponudba oziroma učenje cirkuških spretnosti - žongliranja, ča-

rodejstva, hoje po steklu, ležanja na žeblih ali hoje na hoduljah. Prav posebna je tudi ponudba učenja afriških plesov, flamenka ali orientalskih plesov, pa kaligrafije ali izdelovanja cvetja iz najlona ... Poleg klasičnih znanj, kot so znanje jezikov, računalništvo, pa inštrukcije za šolarje, vam torej Borza znanja ponuja še veliko več znanje, ki se ga na tečajih ali v šoli ne da naučiti. Največ povpraševanja pa je seveda po znanju jezikov, predvsem angleščini in nemščini, v zadnjem času tudi po španščini, pa tudi nekaterih bolj nenavadnih jezikih - arabščini, kitajščini. Veliko povpraševanje je tudi po pomoči pri učenju srednješolcem, predvsem konec šolskega leta, starejši pa iščejo pomoč pri delu na računalniku. Želijo pa se naučiti tudi izdelovanja slamnate kritine ali pa kruznega žganja. V povprečju se na njih obrača več žensk kot moških, povprečna starost pa je med 20. in 30. letom. Kljub temu da Ministrstvo za šolstvo ni prav preveč navdušeno nad nadaljnjim financiranjem borz znanja, občine pa tudi nerade razvežejo mošnjčke, še vedno deluje osem borz znanja po Sloveniji. Osrednja je, kot že rečeno, v Ljubljani, poleg nje pa so dejavne še v Novem mestu, Mariboru, Izoli, Slovenj Gradcu, Murski Soboti in Škofji Loki. V borzi znanja se ves čas trudijo pomagati tudi ljudem s posebnimi potrebami. Sodelujejo z Zvezo paraplegikov Slovenije, Centrom za pomoč mladim, Združenjem staršev in otrok Sezam ter drugimi podobnimi organizacijami in društvi.

S pomočjo Centra za slovenski jezik s Filozofske fakultete pomagajo tudi tujcem pri navezovanju izobraževalnih, strokovnih in socialnih stikov. Njihovo delovanje je tako pestro in široko zasnovano. Prav gotovo pa so borze znanja veliko prispevale k spreminjanju našega odnosa do znanja in učenja. Pomagale so razbijati stereotipe o učenju kot dolgočasni dejavnosti in o tem, da se učimo le iz knjig. Nasprotno, učenje predstavljajo kot zabavno, kot užitek in sprostitve, ki je lahko »koristno« ali pa tudi ne. Učimo se drug od drugega, se družimo in že s tem pridobimo veliko. Zato vas lahko povabimo z njihovim sloganom: Na borzo po znanje!

Jelka Daneu Cvelbar

Sklad Mitja Čuk, ONLUS, Trst

POMOČ STARŠEM IN OTROKOM V ZAMEJSTVU

Ko je pred štiriindvajsetimi leti v prometni nesreči umrl devetletni Mitja, ki je imel Downov sindrom, se je porodila zamisel, da bi ustanovili sklad, ki bi pomagal osebam s posebnimi potrebami na Tržaškem. Jelko Daneu Cvelbar, bila je prijateljica Mitjeve matere, je njegova smrt prizadela, tako da je začela razmišljati o tem, kako bi iz te nesreče vendarle potegnili kaj dobrega, jo osmislili.

Na začetku je bilo mišljeno, da bi v skladu le zbirali denar za omenjene potrebe in da bi pomagali staršem z nasveti. V tistem času v Trstu ni bilo posebne službe za Slovence, ampak so morali obiskovati italijanske strokovnjake. S tem so bili dvakrat prizadeti, saj niti niso mogli v svojem maternem jeziku povedati, kaj jim je. Potem so začeli z organizacijo poletnih dejavnosti, poletnih srečanj, te danes zajamejo približno dvesto otrok. Sčasoma so ugotovili, da pomoč potrebujejo tudi drugi otroci, ne le tisti s posebnimi potrebami. Svoje delo so razširili na pomoč pri učenju za otroke z učnimi težavami in vedenjsko motene. Organizirali pa so tudi spremljevalne dejavnosti, kot so različni krožki. Razvili so tudi svetovalnico tako za šolske pedagoge kot tudi starše. Po šolah prirejajo pre-

davanja in pri tem sodelujejo z različnimi strokovnjaki. Pomembno je, da vse dejavnosti potekajo v slovenščini. Sklad je pravzaprav organiziran kot fundacija, kratica ONLUS pa pomeni ne-profitno organizacijo. Sredstva dobivajo od pokrajine, za dejavnosti poletnih središč pa dobijo sredstva od občin za posamezne otroke. Za pošolske dejavnosti dobijo sredstva na podlagi zaščitnega zakona, za revijo, ki jo izdajajo, pa tudi. Tako kot povsod je tudi pri njih denarja premalo, pravzaprav ga je zaradi deželne politike, ki ni naklonjena manjšinam, čedalje manj. Del denarja dobijo tudi prek Urada za Slovence in prek Ministrstva RS za kulturo. Pomagajo pa si tudi z organizacijo prirediteljev. Pred leti so naredili dobrodelno dražbo umetniških slik, takrat to v Sloveniji še ni bilo tako »v modi«. Pri zbiranju sponzorskega denarja pa so bili tako spretni, da so se tudi pri slovenskem Skladu za izgradnjo Pediatrične klinike takrat na začetku zgedovali pri njih. Pred petnajstimi leti so že kupili hišo, letos pa jim jo je končno uspelo adaptirati in urediti za svoje delovanje. Tam so upravni prostori, specializirana knjižnica, računalniška učilnica in prostor za tečaje umetniškega ustvarjanja. Poleg Sklada Mitja Čuk deluje še Vzgojno-zaposlitveno središče Mitja Čuk. To je samostojna ustanova, vendar sestrsko povezana s Skladom. V njem so v dnevnem varstvu osebe s posebnimi potrebami, stare več kot 14 let. Obiskuje ga deset do dvanajst gojencev, prednost imajo Slovenci. V tem središču je zaposlenih sedem ljudi, tako da je pri projektih Sklada devet zaposlenih. Imajo pa veliko prostovoljcev, nekaj pa je tudi takšnih, ki pri njih služijo civilni vojaški rok. Posebej moramo omeniti še revijo Škrat, ki jo tudi izdaja Sklad in katere glavna in odgovorna urednica je Jelka Daneu Cvelbar. Namenjena je pedagogom in vzgojiteljem vseh vrst, in tako je revija na Pedagoškem liceju sprejeta kot obvezno branje. Škrat je zelo široko zasnovana revija, zanimiva tudi za bralce, ki niso iz pedagoških vrst. Poleg pedagoških vsebin govori tudi o drugih kulturah, poudarja etnološke vsebine in poskuša širiti splošno kulturo na Tržaškem. V Škratu redno predstavljajo zdamsko književnost in našo pretek-

lost. Glede na območje, na katerem izhaja, pa je pomembna tudi jezikovna vzgoja. S tega vidika so prejeli tudi pohvalo znanega zamejskega pisatelja Alojza Rebule: meni, da je revija tudi po jezikovni in strokovni plati tako kakovostna, da vzgaja in izobražuje že sama po sebi. Poleg tega pa prinaša tudi vrsto navodil in spodbud za kakovostnejše duhovno in telesno življenje zdravstveno in gibalno oviranih oseb. Dejavnost Sklada je zelo razvejena in pestra, veliko načrtov imajo tudi za prihodnost. Želijo ustanoviti jasli za slovenske otroke, nameravajo organizirati posvet o osebah s posebnimi potrebami. Ta pojem razumejo zelo široko, saj po njihovem ne zajema le invalidov, ampak vse ljudi, ki imajo kakšno posebno potrebo. Tako bo tudi nagradni natečaj za diplomsko nalogo, ki ga nameravajo razpisati, namenjen slovenskim študentom, saj menijo, da imajo učenci in dijaki slovenskih šol, ki ne živijo v slovenskem okolju, že posebno potrebo in si zato zaslužijo takšno pomoč.

Skupina za kulturo govora Radia Slovenija

ZA JEZIKOVNI HIGIENSKI MINIMUM

Navadno ne vemo, kako govorimo. Pogovarjamo se, bolj ali tudi manj poslušamo drug drugega, želimo nekaj povedati, sporočiti drugim, se izraziti

čim bolje, doseči čim boljši učinek s svojimi besedami, a vendar to počne-
mo bolj ali manj nezavedno. Do trenutka, ko je nekaj treba povedati v javnosti. Pa naj bo to na roditeljskem sestanku, zboru stanovalcev, pri poslovnem dogovarjanju, v radijski ali televizijski anketi, ko postavljamo vprašanja na kakšnem predavanju, poskušamo spregovoriti pred večjo skupino ljudi ali pri čem podobnem.

V javnosti nastopa množica ljudi, ki niso profesionalni govorci - od politikov, gospodarstvenikov do pravnikov, ekonomistov - in ti velikokrat govorijo zelo slabo. Takrat nas to moti. Kako bi nas šele motilo, če bi nenadoma vsi radijski in televizijski napovedovalci ter novinarji začeli govoriti v nižjem pogovornem jeziku ali v narečju!

Šele ko takole razmišljamo, se zavedemo, kako pomembno je, da znamo lepo in jasno govoriti, se pravilno izražati in se pogovarjati. In tega se ni lahko naučiti - začne pa se v družini, nadaljuje v šoli, na delovnem mestu, veliko vlogo pri tem pa imajo seveda javni mediji. Na Radiu Slovenija se tega po besedah dolgoletnega radijskega sodelavca in sedanjega vodje izvedbe **Pavleta Jakopiča** zavedajo že vsaj štiri-deset let. Toliko časa namreč za njihove govorce (novinarje in napovedovalce) organizirajo in sistematično vodijo usposabljanje za kulturo govora. Začelo se je z Ano Mlakarjevo, ki je sprva z osebnim zgledom kot odlična napovedovalka, kmalu pa tudi kot inštruktorica za govor postavila temelje današnjemu izobraževanju. Za izobra-

Cvetka Šeruga
Prek z enim od napovedovalcev na vajah

ževanje od 40 do 50 udeležencev na leto skrbijo trije lektorji za govor, pomaga pa jim še sedem odličnih sodelavcev iz vrst napovedovalcev. Največ udeležencev je iz radijske hiše, tudi iz sosednje Televizije Slovenija, poskrbijo za kolege iz koprškega in mariborskega studia, pa tudi za tiste redke posameznike, ki po dogovoru pridejo z lokalnih radijskih postaj. Vsakdo, ki nima moteče govorne napake, prehudih narečnih prvin v govoru ali nezdravega glasu, se tečaja lahko udeleži. V povprečju usposabljanje traja okrog 70 ur, nekoliko daljše je za napovedovalce. S tem se delo skupine za kulturo govora seveda ne konča, saj morajo budno spremljati tudi njihovo poznejše delo pred mikrofonom in še naprej opozarjati na napake ter svetovati pri povsem konkretnih problemih. Kako se pravilno izgovarja ime neke francoske vasi? Ali je prav reči Nórveška ali Norvéška? Ali izgovorimo: v Kranju ali u Kranju, tekmovalka ali tekmovalka? Je pravilno Picásso ali Picassó? Televízija ali televizíja? Kako veliko je poslanstvo te majhne skupine ljudi, če pomislimo, da naš šolski sistem spodbuja predvsem pisno izražanje, zanemarja pa negovanje kultiviranega govora! Tako tudi veliko izobražencev ne zna pravilno tekoče govoriti v javnosti - ker se tega niso nikjer naučili. Dodaten problem pa pomeni še dejstvo, da je slovenski zborni jezik precej odmaknjen od pogovornega in je zelo narečno razslojen.

Kot je dejala **Cvetka Šeruga Prek**, vodja mentorjev za kulturo govora, si prizadevajo za to, da bi okorno, šolsko branje preoblikovali v živ, logičen, prepričljiv in topel človeški govor. Tako namreč želijo komunicirati s poslušalci. Do tega pa je dolga pot.

Pravzaprav je težko reči, kaj je težje: usposobiti dobrega napovedovalca ali dobrega novinarja. Napovedovalci imajo obsežen program, obvladati morajo vsa področja in zvrsti besedil, poleg tega je besedilo, ki ga nisi napisal sam, dosti težje brati. Novinarjem je po eni strani lažje, saj morajo biti usposobljeni le v svoji zvrsti - nekateri pokrivajo kulturno področje, drugi politiko, tretji nekaj drugega. Razumljivo je, da zaradi nenehne naglice, »medijske informacijske lakote« ter hlastnega zbiranja in pre-

verjanja najrazličnejših informacij ni lahko doseči prave umirjenosti in zbranosti. Poleg tega knjižni pogovorni jezik, ki ga uporabljajo, ni lahko usvojiti, saj je zelo nedefiniran, določen je le z razliko od zbornega knjižnega jezika. Zato mora vsak novinar najprej dobro poznati zbornega, da lahko pred mikrofonom pravilno in sproščeno vodi pogovor. Pogovor pred mikrofonom, čeprav bi se komu zdel povsem spontan in nič posebnega, je zelo zahtevno delo, zanj je potrebna velika koncentracija, pa tudi veliko znanja ter določene komunikacijske sposobnosti, ki pa se jih na teh tečajih ne da pridobiti. Zmožnost kulturnega dialoga, prijeten način komuniciranja in spoštovanje sogovornika presegajo takšno jezikovno usposabljanje, čeprav si mentorji želijo nekaj tega predati tudi udeležencem. Predvsem pa si prizadevajo za to, da omogočijo usvojitev »jezikovnega higienskega minimuma« - že to je veliko delo!

-V teh desetletjih so razvili tudi učinkovito metodo praktičnega poučevanja in občasno sodelujejo tudi z nekaterimi strokovnjaki s Filozofske fakultete. Sproti spremljajo razvoj jezika in stroke. Ponosni so tudi na to, da je pravopisna komisija s prof. dr. Jožetom Toporiščem in dr. Janezom Dularjem sprejela nekatere njihove predloge in jih v novi, broširani izdaji tega temeljnega priročnika tudi upoštevala. Zavedajo se, da se glas o njihovem delu in njihovih uspehih sliši daleč, vendar ne nameravajo ostati pri doseženem. Svojim sodelavcem, ki delajo za mikrofoni, želijo predvsem pomagati, in še veliko volje imajo, da bi govorno kulturo na radiu, s tem pa tudi veliko širše, še izboljšali.

Zreli vedež, Ptuj

BOGATIMO DRUG DRUGEGA

O društvu Zreli vedež na Ptuj govori- jo s spoštovanjem, navdušeni so nad skupino upokoјencev in upokoјenk, ki se že peto leto redno dobivajo in si bogatijo in lepšajo dneve z raznimi aktivnostmi in tedenskimi srečanji. Duša društva je **Viktorija Dabič**, upokoјe-

Viktorija Dabič

na učiteljica. Zato je prav, da kar ona pove kaj več o tem.

»Smo skupina prijateljev in smo se začeli intenzivno družiti, ko smo ob upokojitvi dobili več prostega časa zase. Sem planinska vodnica in kolegice, s katerimi smo se že prej družile pri krožku animacije in v krožku *Beremo z Manco Košir*, so me prosile, če bi pripravila kakšno zanimivo pot, da bi se skupaj popeljale na kakšen planinski izlet. Tako smo najprej začele hoditi v bližnjo okolico, kasneje pa so naši izleti postajali vedno daljši. Letošnji cilj je Triglav. V naši skupini smo zbrani ljudje najrazličnejših poklicev, in še posebej bi rada poudarila, da je naša značilnost socialno druženje. Moje največje veselje je, ko ugotavljam, da so se nam pridružili ljudje, ki so bili prej silno osamljeni, da so med nami vdove, ki so na novo zaživele, babice, ki si vsak teden vzamejo en dan zase, slabovidni, ženske, ki so preživele težke bolezni. Vsako sredo gremo kam na izlet, hodimo, vmes pa se pogovarjamo, opazujemo naravo, se učimo ... Ugotavljamo, kako bi se morali bolj potruditi, da jo ohranimo, opozarjamo na divja odlagališča, opazujemo različna drevesa, veliko fotografiramo stare hiše in razne etnološke znamenitosti, vodnjake.«

Zelo veliko časa posvečajo ohranitvi dediščine pisatelja, domačina Ivana Potrča. Viktorija Dabič je navdušena nad njim, saj pravi, da nihče ni znal tako občutiti in opisati njihove pokrajine. V študijskem krožku so se pogovarjali na temo *Naša pokrajina v Potrčevih delih*. Večkrat so bili tudi na pi-

sateljevi domačiji in uspelo jim je celo zbrati sredstva in organizirati vse, da so na njegovi rojstni hiši odkrili spominsko ploščo. Gospa Viktorija je na to še posebej ponosna, saj se ji zdi, da res ne bi bilo prav, če bi ljudje pozabili na svoje korenine in svojo bogato dediščino.

Da ne bo vse to potonilo v pozabo, so se v društvu Zreli vedež odločili, da bodo zbrali vse zapise in pripovedi o starih običajih in igrah, ki so se jih včasih igrali otroci na vasi. Radi bi izdali knjižice z drobnimi zgodbami, ki so se dogajale »na pisateljevem dvorišču«. Če se jim bo porečilo, bodo tam uredili tudi muzej na prostem. Skupaj obiskujejo tudi razne prireditve, proslave, gledališke predstave, koncerte. Viktorija Dabič skrbi, da so vsi vedno pravočasno obveščeni. Na Ptuj, pa tudi v bližnji okolici, zagoto-

vo ne mine noben kulturni dogodek, ki ga ne bi obiskala kar večina članov društva Zreli vedež.

Veliko načrtov še imajo in sproti jih uresničujejo.

»V našem društvu smo zbrani ljudje vseh profilov in odločili smo se, da bo vsak znanje s svojega področja prenašal na druge. Vsak kaj obvlada, zna povedati kaj takega, kar zanima druge, in tako se lahko drug od drugega veliko naučimo, lahko bogatimo drug drugega. In mislim, da je v tem največja kvaliteta našega krožka.«

Pet let se že zbirajo člani društva Zreli vedež in minila ni niti ena sreda, da se ne bi skupaj kam napotili! Vseeno je, če je vročina, če dežuje, če je mraz - želja po srečanjih je močnejša, ženske (moških je bolj malo) rade prihajajo in za nič na svetu ne bi spustile srede, ko se dobijo s prijateljicami. Zato trditev,

da so marsikomu spremenile življenje, ni fraza, ampak resnica.

Seveda pa bi bilo delovanje Zrelega vedeža zagotovo nemogoče, če se ne bi Viktorija Dabič tako zelo angažirala. Povedati je namreč treba, da društvo ne dobiva nobenega denarja, da so šele letos odšli na občino in prosili za majhen prispevek, kajti članov je vedno več, administrativni stroški - če drugih in časa sploh ne štejemo - so vedno večji. Člani sicer plačujejo simbolno članarino, a ta denar v glavnem porabijo za praznovanje rojstnih dni in kaj podobnega. Celotno na občini so bili začudeni. »Vi ste pa prvo društvo, ki je najprej prišlo pokazat rezultate svojega dela in šele potem prosilo za denar,« so menda rekli in obljubili, da bodo nekaj primaknili. Zreli vedeži vedo, da denarja ni na pretek, ampak njim bi že droben prispevek zelo olajšal delo.

Spletni koledar je zbirni pregled vseh izvajalcev in prireditev, ki se odvijajo v okviru projekta Teden vseživljenjskega učenja - lani jih je bilo kar 3.000 po vsej Sloveniji! Koledar omogoča tako enostavno kot tudi napredno iskanje po naboru vseh dogodkov v Tednu. Pri prvem izberete ustrezno regijo na zemljevidu, nato pa določite še kraj in datum prireditve. Tisti, ki vas zanimajo določene vsebine, pri naprednem iskanju vnesete ustrezne pogoje. Kriteriji, po katerih lahko izbirate, so različni: naziv prireditve, izvajalec, lokacija, termin, vrsta prireditve in ciljna skupina. Prireditve zunaj uradnega termina TVU (letos 13. - 19. oktober 2003) ali v zamejstvu so navedene v opciji Posebnosti.

V paleti raznovrstnih prireditev boste zagotovo našli kaj zase. Obiščite kakšen zanimiv dogodek in se prepustite utripu festivala učenja!

SLOVENIJA, UČEČA SE DEŽELA

TEDEN VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA

13. - 19. 10. 2003

Vsi radovedni in ukaželjni,

vabimo vas, da v začetku oktobra obiščete spletni koledar prireditev TVU 2003 (<http://tvu.acs.si/koledar>)!

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

PRILOGE

naša žena

ISSN 1318 - 7740

Prva slovenska ženska in družinska revija
Izhaja vsak 1. delovni dan v mesecu.
letnik LXIII, številka 9, 1. september 2003

IZDAJA:
DELO REVIE d.d. Ljubljana,
Dunajska 5, 1509 Ljubljana
DIREKTOR: Andrej Lesjak

UREDNIŠTVO:
Dunajska 5, p.p. 29, 1509 Ljubljana
www.nasazena.com
telefon: 01/473 86 30
faks: 01/473 86 39
e-pošta: info@nasazena.com

GLAVNA UREDNICA:
Marta Krpič
ODGOVORNA UREDNICA:
mag. Maja Korošak
NOVINARKA-UREDNIKA:
Neva Železnik
TEHNIČNI UREDNIK: Andrej Verbič
LEKTORICI: Vera Kuhar in Nives Vidrih
TAINICA: Nataša Silivnik

OGLASNO TRŽENJE:
DELO REVIE d.d. Ljubljana,
Marketing, Dunajska 5, 1509 Ljubljana
tel.: 01/473 81 11, 473 81 12
faks: 01/473 81 29
e-pošta: marketing@delo-revije.si

KOLPORTAŽA:
DELO REVIE d.d. Ljubljana,
Marketing, Dunajska 5, 1509 Ljubljana
tel.: 01/473 81 20
faks: 01/473 82 53

NAROČNINE: DELO REVIE d.d. Ljubljana,
Marketing, Dunajska 5, 1509 Ljubljana
tel.: 01/473 86 37, 473 86 38
faks: 01/473 86 39
e-pošta: info@nasazena.com

Posamezni izvod s prilogami stane 740 SIT.
Naročniki dobijo ob plačilu naročnine za celo leto 20-odstotni popust, za pol leta 15-odstotni popust in za tri mesece 10-odstotni

popust. Naročijo se lahko pisno (klasična ali e-pošta) ali po telefonu. Naročilo velja do preklica. Naročnina za tujino se poravnava za eno leto vnaprej in znaša 95 USD, 68 EUR, 165 AUD ali ustrezen znesek v kateri drugi valuti, preračunani v SIT po veljavnem tečaju na dan plačila. Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo.
V ceno 740 SIT je vstet 8,5-odstotni DDV.

TISK: DELO TČR, d.d.,
Dunajska 5, Ljubljana
30. avgusta 2003.
natisnjeno v
20.000 izvodih

Teden vseživljenjskega učenja

Praznik znanja

Andragoški center Slovenije organizira do sobote, 18. oktobra, teden vseživljenjskega učenja. Vsem, ki jih zanima kakršnakoli oblika izobraževanja, se tako v teh dneh na skoraj tri tisoč dogodkih po vsej Sloveniji predstavlja več sto izvajalcev. Predstavljene vsebine so zelo pestre, saj segajo od formalnih srednje- in visokošolskih programov, računalniških programov, metod učenja tujih jezikov, dejavnosti društev in klubov, študijskih krožkov, borz znanja, središč za samostojno učenje in projektov za ohranjanje naravne in kulturne dediščine do spodbujanja osebnostnega razvoja in zdravega načina življenja.

Večina ljudi je sprejela, da se je treba v sodobni družbi vse življenje učiti, toda marsikdo učenje še vedno razume kot breme, kot obveznost, ki mu jo nalagajo drugi, ugotavlja **Slavica Borka Kucler** iz andragoškega centra. »Nekaterim se zdi grozno, da se morajo pri petdesetih naučiti delati z računalnikom ali voziti avto, čeprav je to predvsem priložnost za osebni razvoj.« Namen tedna vseživljenjskega učenja, ki letos poteka že osmič, je zato učenje predstaviti kot nekaj veselega, nekaj, kar nas zadovoljuje in v čemer uživamo.

Izvajalci različnih oblik izobraževanja se predstavljajo na podežlju, v majhnih in večjih krajih. Prebivalci se lahko z njihovo ponudbo seznani v izobraževalnih in kulturnih ustanovah, pa tudi v knjižnicah, knjigarnah, zdravstvenih domovih, trgovskih centrih, izložbenih oknih, na sejmiščih, priložnostnih stojnicah, tržnicah, športnih igriščih in drugod. Nekateri ponudniki se predstavljajo v obliki delavnic, drugi ponujajo informacije o poteku izobraževanja pri njih, tretji povabijo udeležence na teren, veliko pa se jih predstavlja tudi prek svetovnega spleta in odprtih telefonskih števil.

Strokovnjaki ocenjujejo, da spoznanje, da se je treba učiti tudi po končanem formalnem šolanju, lahko zori v človeku desetletje ali več, zato najsodobnejše metode priporočajo, da že otroke v vrtcu navajamo na idejo o vseživljenjskem učenju. Toda kljub temu Slavica Borka Kucler opazuje, da se odnos do vseživljenjskega učenja v Sloveniji postopno izboljšuje. Nekoliko je k temu pripomogla Evropska unija, ki spodbuja predvsem učenje jezikov, naša država je omogočila elektronsko opismenjevanje na deželi, veliko društev za ljudi s posebnimi potrebami je začelo izobraževati svoje člane, množijo pa se tudi zasebni izobraževalni programi.

Kdor ne bo utegnil ta teden obiskati vsega, kar ga zanima, mu lahko pomagajo tudi v lokalnih svetovalnih središčih. Ta delujejo vse leto, za zdaj v devetih krajih, postopoma pa naj bi jih odprli v vseh večjih krajih v Sloveniji. »V svetovalnih središčih pomagamo obiskovalcu najti vsebino, ki bi ga zanimala, poleg tega pa tudi ustreznega izvajalca,« je še dodala Slavica Borka Kucler.

Teden vseživljenjskega učenja

Kdaj do boljše pismenosti

Andragoški center Slovenije je pripravil strategijo zviševanja ravni pismenosti odraslih – Letos sodelujemo tudi v evropskem projektu

Ljubljana – Slovenci so leta 1996 prvi imeli teden vseživljenjskega učenja (TVU). Podobne festivale učenja za vse življenje imajo zdaj že v 40 državah po svetu, večina pa jih je namenjenih izobraževanju odraslih. Na letošnjem, osmem tednu – po vsej Sloveniji bo potekal od danes do 19. oktobra – bo sodelovalo okrog 2500 prireditev s približno 2500 dogodki, osrednji pa bo že tradicionalni andragoški kolokvij (17. in 18. oktobra na Gospodarski zbornici Slovenije v Ljubljani) o sodobnih vidikih učenja in motivacije odraslih.

Koordinator tedna je Andragoški center Slovenije (ACS), krovna organizacija za izobraževanje odraslih pri nas, ki je za prireditve, kjer poleg ljudskih univerz sodelujejo še številna kulturna, zdravstvena, športna in turistična društva, muzeji, glasbene in plesne šole in občine, odmeril 18 milijonov tolarjev. Šolsko ministrstvo pa letos sploh še ni izdalo razpisa za sofinanciranje prireditev na TVU, zato je prireditev za petino manj kot lani.

Po mnenju mag. **Zvonke Pangerc Pahernik**, nacionalne koordinatorice TVU, bodo prireditelji letos javnost vnovič opozarjali na pomembnost učenja v vseh življenjskih obdobjih in za vse vloge, ki jih posamezniki prevzemajo v življenju. »V tem tednu poskušamo uveljaviti vizijo učenja za vse življenje in udejaniti načelo, da je Slovenija učeča se dežela«. Kakor pravi, pa TVU ni le teden za izobraževanje odraslih, marveč tudi mladih – od otrok v vrtcih do študentov. Eden večjih prireditev na TVU je ljubljanska Glotta Nova, ki je za odrasle pripravila brezplačne tečaje računalništva, učenja tujih jezikov, treninga možganov, predavanja o urejanju doma po načelih feng shuja ... Podatki o tem, kje, kdaj in kako bodo potekali dogodki TVU, so obja-

vljeni na spletnem koledarju na <http://tvu.acs.si/koledar>.

Tema andragoškega kolokvija bo sodobni vidiki učenja in motivacije odraslih. Domači in tuji strokovnjaki, pravi mag. **Marko Radovan** iz ACS, bodo razpravljali o značilnostih učenja odraslih pri nas in v tujini in njihovi motivaciji za pridobivanje znanja. Po njegovem sta v izobraževanju odraslih vse bolj značilni t. i. deinstucionalizacija in individualizacija učenja. Tudi odrasli naj bi se v prihodnje več učili na delovnem mestu, na daljavo in bolj samostojno.

V Sloveniji se na delovnem mestu večinoma izobražujejo tisti, ki so že izobraženi in so vodstveni delavci, bistveno manj pa delavci z neustrezno izobrazbo, ki najbolj potrebujejo dodatna znanja in veščine. Zaradi tega je kar 77 odstotkov Slovencev, starih med 16 in 65 let, po že razvpiti mednarodni raziskavi o pismenosti iz leta 1998, slabo pismenih in ne dosegajo tretje ravni pismenosti

(od petih). Ta namreč pomeni, da lahko z besedilnimi in računskimi spretnostmi, ki jih imajo, brez težav delujejo v današnji družbi.

Zato so na Andragoškem centru Slovenije pripravili že pred leti napovedano dolgoročno (do leta 2006) strategijo zviševanja ravni pismenosti odraslih. Strategija izhaja iz natančne analize obsega in dejavnikov nizke ravni pismenosti odraslih in posledic neustrezne pismenosti za položaj posameznika na trgu dela. Največji cilj strategije je zmanjšati število odraslih Slovencev, ki ne dosegajo tretje ravni pismenosti. To pa je, po mnenju mag. **Ester Možina** iz ACS, mogoče le, če se bo vsaj 200.000 odraslih v naslednjih nekaj letih (uspešno) vključilo v razne programe izobraževanja. Programi za zviševanje pismenosti bodo zanje brezplačni, v njih pa naj bi sodelovali tudi odrasli, ki so se šolali manj kot 12 let.

Aleš Čakš

Na letošnjem tednu učenja za vse življenje bo več pozornosti namenjene invalidom in vlogi takšnega učenja pri izboljševanju življenja ljudi s posebnimi potrebami. Mednarodna razsežnost TVU pa bo poleg andragoškega kolokvija prepoznavna tudi zaradi letošnjega sodelovanja Slovenije v dveletnem projektu EU Socrates Grundtvig 1 z naslovom Širitev in krepitev evropske razsežnosti gibanja festivalov učenja. Slovenija z Bolgari, Nemci, Španci in Romuni izmenjuje izkušnje in znanje s tednov oziroma festivalov učenja za vse življenje.

Sašo Bizjak

Začel se je teden vseživljenjskega učenja

Že osmo leto zapored se je v tretjem tednu oktobra začel teden vseživljenjskega učenja, katerega nacionalni koordinatorski center Slovenije. Prireditve tega tedna so namenjene državljanom vseh starosti in so brezplačne. V Mariboru in okolici, denimo, se bo do petka zvrstilo več kot dvesto predavanj, okroglih miz, debatnih krožkov, razstav, športnih dejavnosti, delavnic, svetovanj in predstavitev. Po včerajšnji svečani otvoritvi so na mariborskem Grajskem trgu študenti geodezije na Fakulteti za gradbeništvo in geodezijo v okviru razstave Zemljiški kataster - včeraj in danes praktično prikazali, kako so geodeti v 18. in 19. stoletju opravljali zemljiško-katastrske meritve (na posnetku).

(sdr)

Prek sto prireditev ob 8. tednu vseživljenjskega učenja na Obali

Učenje je velika in čudovita avantura

***Nad sto delavnic, predstavitev, dogodkov in tečajev
v okviru tedna vseživljenjskega učenja na Obali tudi
letos koordinira Ljudska univerza Koper - Od tečajev
masaže do preoblačenja v gledališke kostume***

Tudi na Obali se že osmo leto zapored odzivajo na teden vseživljenjskega učenja Andragoškega centra Slovenije. Letošnje prireditve so še posebno raznovrstne in široko zastavljene, do zaključka pa jih bo več kot sto.

Zaradi letošnjega evropskega leta invalidov so v Ljudski univerzi Koper k sodelovanju povabili tudi številna obalna društva in organizacije, ki združujejo ljudi s posebnimi potrebami, pogosto tudi po izobraževalni plati odrinjene na rob družbe.

Poleg odprti vrat Varstveno delovni center Sonček organizira posebno delavnico - Pokukajte v Sonček, Center za usposabljanje Elvire Vatovec v Strunjanu pa se pridružuje z delavnicami, namenjenimi osnovnošolcem. Koprsko društvo invalidov danes vabi na ogled prostorov in brezplačno merjenje krvnega pritiska, v petek pa bodo v Centru za korekcijo sluha in govora v Portorožu izpeljali predavanje in delavnico o vlogi družine pri vzgoji in izobraževanju otroka s posebnimi potrebami.

Dejavni so tudi v združenju Mediteran kjer bodo tokrat razpravljali o aktualnem vprašanju marginalnih skupin, v koprski muzejski galeriji pa bodo gostili varuha človekovih pravic Matjaža Hanžka.

Ves teden bodo na ogled razstave Univerza za tretje življenjsko obdobje varovancev Doma upokoјencev Izola in koprškega društva prijateljev mladine, kjer pripravljajo tematske delavnice za otroke. Slednji so vabljeni k ustvarjanju v delavnicah Mišmaš, klub jadralcev na deski pa bo poskrbel za prve brezplačne ure deskanja.

Živahno je tudi v izolski knjižnici. Med drugim bodo v mislih in slikah potovali po deželi piramid in reke Nil, razmišljali, kako do novih znanj, ki jih ponujata borza znanja in središče za samostojno učenje, predstavili pa bodo tudi literarni zbornik upokoјencev Slovenske Istre.

Pokrajinski muzej Koper je obiskovalcem že v ponedeljek na široko brezplačno odprl vrata, koprsko gledališče pa se je odločilo za predstavitev poklicev v teatru. Vlaganje v znanje je vlaganje vase. Na predavanju Duhovne univerze bodo navzoči deležni spoznavanja čustvene inteligence, razlik med moškimi in ženskami in skrivnosti duhovne samouresničitve.

V vseh treh obalnih mestih v teh dneh niso pozabili na zaposlitvene kotičke, v katerih svetujejo brezposelnim in vsem, ki se želijo preizkusiti. Skupina mladih za zdravo življenje pa se je osredotočila na vzgojo za življenje, saj je ta učinkovita preventiva pred večino življenjskih tegob, v društvu za zdravo življenje in dobre medčloveške odnose Viharnik pa bodo spregovorili o možnostih zdravljenja zasvojenosti zunaj institucije.

Letošnje prireditve ob 8. dnevu vseživljenjskega učenja se bodo na Obali končale s Kakijevim pokalom društva za zdravo življenje iz Manžana.

Kristina Menih

Praznik učenja

Te dni poteka v Sloveniji že osmi Teden vseživljenjskega učenja (TVU), ki ga usklajuje Andragoški center Slovenije (ACS). V sklopu TVU potekajo v vrtcih, šolah, podjetjih, zavodih za zaposlovanje, društvi in interesnih skupinah po vsej državi številne praviloma brezplačne izobraževalne, informativno-svetovalne, kulturne in družabne prireditve. ACS je ob bogatem izobraževalnem dogajanju podelil tudi priznanja za izjemne dosežke pri učenju odraslih. Dobili so 48 predlogov in podelili trinajst priznanj. Z razmišljanji in občutki nagajencev smo popestrili strani Šolskih razgledov.

Praznik učenja

Vida A. Mohorčič
Špolar,
direktorica ACS

➤ Po dogodkih, ki obeležujejo vseživljenjsko učenje, sodeč, je Slovenija svetovna velesila. Vseživljenjsko učenje smo sprejeli kot del življenja in pri tem smo mnoge prehiteli.

➤ Za vseživljenjsko učenje je zelo pomemben pogum, da se soočimo sami s seboj in ne odlagamo ciljev na jutri.

➤ Učenje je veselje in radost, ki vodi k odkrivanju novega za boljši jutri. Delnica znanja ne bo nikoli izgubila vrednosti.

Te dni poteka v Sloveniji že osmi Teden vseživljenjskega učenja (TVU), ki ga usklajuje Andragoški center Slovenije (ACS). V sklopu TVU potekajo v vrtcih, šolah, podjetjih, zavodih za zaposlovanje, društvi in interesnih skupinah po vsej državi številne praviloma brezplačne izobraževalne, informativno-svetovalne, kulturne in družabne prireditve. Letos so posebno pozornost namenili evropskemu letu invalidov in vlogi, ki jo ima vseživljenjsko učenje pri boljšanju kakovosti življenja ljudi s posebnimi potrebami. Snovalci TVU sodelujejo tudi s Študentsko areno, ki je največja izobraževalno-sejemsko prireditev za mlade, pri projektu EU Socrates Grundtvig1 in na prvem regionalnem festivalu učenja v Jugovzhodni Evropi; 17. in 18. oktobra pripravljajo še 7. andragoški kolokvij, posvečen sodobnim vidikom učenja in motivaciji odraslih. Seveda je ACS tudi letos podelil priznanja za izjemne dosežke pri učenju odraslih. Za izjemne učne uspehe in bogatitev lastnega znanja so ga dobili slikar samouk János Göncz iz Lendave, maturantka Srednje zdravstvene šole Dolores Novak iz Postojne, zapornik in študent ljubljanske fakultete za matematiko in fiziko Tadej Svete iz Ljubljane in ustanovitelj in direktor Formule (zavod za izobraževanje Maribor) mag. Jože Breznik iz Maribora. Priznanje, ki ga za izjemne učne uspehe in bogatitev lastnega znanja podeljujejo skupinam, je letos dobila literarno-gledališka skupina Tri gracije iz Ljubljane. Redni profesor mariborske Fakultete za organizacijske vede dr. Jurij Jug iz Velenja, direktor Ljudske univerze Ormož Ernest Vodopivec iz Maribora, utemeljiteljica in voditeljica programa usposabljanja za nadomestno starševstvo pri Društvu Deteljica mag. Viktorija Bevc iz Ljubljane, mentorica na Univerzi za tretje življenjsko obdobje Marija Saje iz Ljubljane, skupina za kulturo govora pri Radiu Slovenija iz Ljubljane, Borza znanja iz Ljubljane, Društvo Zreli vedež s Ptuja in Sklad Mitja Čuk ONLUS z Opčin pri Trstu pa so dobili priznanja za izjemne strokovne ali promocijske dosežke pri bogatitvi znanja drugih.

Ob bogatem dogajanju Tedna vseživljenjskega učenja smo povprašali tri sodelujoče organizacije, kaj so pripravili za goste in zakaj.

PRO 004403
ANDRAGOŠKI CENTER SLOVENIJE

ŠMARTINSKA 134-A
1000 LJUBLJANA

RAZGLEDI

ŠTIRINAJSTOINEVNIK
LETNIK LIV št. 17
8. NOVEMBER 2003

PEDAGOŠKI STROKOVNOINFORMATIVNI ČASNIK

“Slab in pogosto stereotipen odnos do starejših je nedvomno velik problem, ki ga lahko reši le drugačna vzgoja, in sicer že v vrtcu, doma in v vseh drugih institucijah. Tako bo manj tudi besednega in fizičnega nasilja nad starejšimi, ki spet narašča.”

Angelca Žilberna, Zveza društev upokojencev Slovenije,
Delo, priloga Ona, 4. novembra 2003

Stran 3

ANDRAGOŠKI KOLOKVIJ

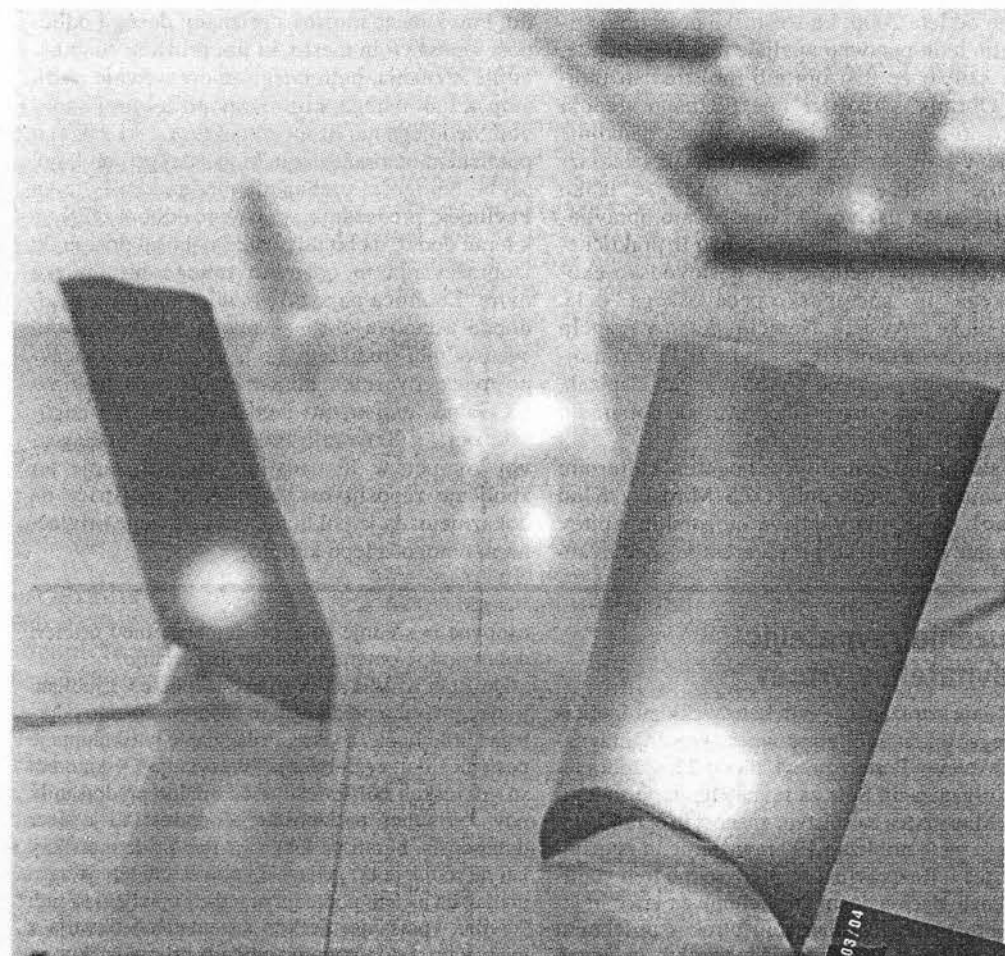
Teorije o učenju neprimerne

V tednu vseživljenjskega učenja je Andrigoški center RS med drugim pripravil 7. andrigoški kolokvij *Sodobni vidiki učenja in motivacije odraslih*. Za to temo so se odločili, ker naraščajo potrebe po dodatnem poklicnem usposabljanju in višji izobrazbeni ravni, ob tem pa je čedalje manj denarja za izobraževanje. Tako so se razvile nove oblike in koncepti učenja; zanje je značilna večja dejavnost posameznika in samostojnost pri učenju. Socialni in ekonomski razlogi silijo odrasle k učenju, vendar ni nujno, da so za to motivirani in da imajo potrebno znanje in spretnosti za samostojnejše oblike učenja.

an 4

TEDEN COMENIUS 2003

Živahno dogajanje

2003 04

Teorije o učenju neprimerne

Ker je učenje čedalje bolj nujno, denarja zanj pa premalo, so se razvili novi koncepti in oblike učenja

V tednu vseživljenjskega učenja je Andragoški center RS med drugim pripravil 7. andragoški kolokvij *Sodobni vidiki učenja in motivacije odraslih*. Za to temo so se odločili, ker naraščajo potrebe po dodatnem poklicnem usposabljanju in višji izobrazbeni ravni, ob tem pa je čedalje manj denarja za izobraževanje. Tako so se razvile nove oblike in koncepti učenja; zanje je značilna večja dejavnost posameznika in samostojnost pri učenju.

Socialni in ekonomski razlogi silijo odrasle k učenju, vendar ni nujno, da so za to motivirani in da imajo potrebno znanje in spretnosti za samostojnejše oblike učenja, pojasnjuje mag. Marko Radovan, vodja kolokvija. Zato so se na kolokviu – udeležencev je bilo okrog 90 – seznanili z novimi ugotovitvami in smernicami učenja ter poučevanja odraslih in se posvetili dejavnikom, ki vplivajo na motivacijo za učenje.

Strokovnjaki, ki so obravnavali nove učne pripomočke za odrasle, so predstavili e-učenje, programsko opremo in drugo tehnologijo,

ki jo lahko učinkovito uporabimo pri učenju. Osnovno temo sta narekovali pomembni vprašanji, in sicer, kako starejše pripraviti, da bodo uporabljali sodobno tehnologijo, in kako slednja spremeni učiteljevo vlogo. Dr. Barry Sponder, profesor na Central Connecticut State University, je ob tem poudaril, da bo izobraževanje odraslih čez desetletje popolnoma drugačno, saj bo mladina, ki že zdaj izjemno obvlada tehnologijo, takrat odrasla.

Osnovna tema plenarnih delov konference je bilo učenje. Strokovnjaki so poudarili, da obstoječe teorije učenja niso primerne, saj opredeljuje vsaka le njegov del. Prav zato so teoretiki pred težko nalogo: kako razviti celostno teorijo učenja.

Udeleženci so med drugim še spoznali, kako se spopasti s pasivnostjo študentov, kako se povezujejo motivacija, učni stili in učno okolje, kako vpliva svetovanje (tudi pri izobraževanju na daljavo) na motivacijo, kako samostojno učenje omogoča kakovostno strokovno izobraževanje, kako deluje učenje na neodvisnost odraslih ...

Postajamo zahtevnejši

Dr. Slavica Čemoša, Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport

Stalno izobraževanje strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju je zelo pomembno in nujno, saj je od njega odvisen družbeni razvoj. Da bi bili učitelji bolj motivirani za učenje in nadaljnje izobraževanje, mora biti le-to pravica in moralna dolžnost. To pa je lahko le, če ni obvezno. Vendar se ne moremo ogniti resnici, da je udeležba večja, če je izobraževanje obvezno ali povezano z napredovanjem. Evalvacija izobraževalnih programov je med drugim pokazala, kakšna so pričakovanja, zadovoljstvo in motivi učiteljev za stalno strokovno spopolnjevanje. Učitelji čedalje več pričakujejo od izobraževalnih programov, kar lahko pripišemo prenovi šolstva. Vse bolj so kritični in pogosto bi radi že izdelane "recepte", ki jih seveda ne dobijo. Slednje močno vpliva na njihovo zadovoljstvo s programom. Vendar kljub temu večina učiteljev meni, da so se jim uresničila pričakovanja. Čeprav je nadaljnje strokovno izobraževanje v šolstvu povezano z napredovanjem, izboljšuje kakovost pouka. Sistem napredovanja je povzročil razvoj izobraževanja učiteljev in ga obogatil s številnimi novimi temami, oblikami in metodami pouka, hkrati pa je k izobraževanju spodbudil mnogo učiteljev.

Izobraževanje za samohranilce

Tony Donajgrodski, Univerza v Leedsu, Velika Britanija

V Evropi narašča število staršev samohranilcev in ljudi, ki skrbijo za bolnega ali invalidnega družinskega člana. Zato jih je leta 1998 Evropska unija dala na prednostni seznam. V Veliki Britaniji so se

dela lotili s pionirskim projektom OPTIMISE, katerega cilj je bil zagotoviti samohranilcem in skrbnikom dostop do višje izobrazbe, s tem pa izboljšati zaposlitvene možnosti. Ta projekt je zanimiv tudi za države, ki bodo kmalu vstopile v EU (torej tudi za Slovenijo), saj bi ga lahko izpeljale s sredstvi, ki bi jih črpale, denimo, iz programa PHARE.

Omenjena ciljna skupina potrebuje širšo podporo, ker je na trgu delovne sile nekonkurenčna. Razlogi za to so zastarelo znanje, pomanjkanje svežih delovnih izkušenj, premalo informacij o možnostih zaposlitve, skrb za otroka ali odvisnega družinskega člana itd. Višja izobrazba bi njihove možnosti izboljšala. Program je bil zelo uspešen, saj je 59 odstotkov udeležencev uspešno končalo programe (odstotek pri običajnih izrednih študentih je enak), mnogo jih je nadaljevalo s študijem, nekateri celo kot redni študenti. Med tistimi, ki so šolanje uspešno sklenili, jih je 40 odstotkov takoj dobilo redno službo, 4 odstotki so se samozaposlili, 56 odstotkov pa jih je nadaljevalo študij. Nihče ni nezaposlen. 41 odstotkov je prej zapustilo program, vendar jih je četrtina študirala naprej, saj so jih na univerzi sprejeli kot redne študente. Nekateri so prenehali študirati, ker so dobili redno službo, drugi pa zato, ker sta bila študij in skrb za bližnje prenaporna. Nihče ni navedel, da bi bil s programom nezadovoljen. Da je le-ta tako uspešen, so pripomogle številne podporne dejavnosti – tako so imeli študentje pomoč pri pripravi na začetek študija, učili so se učiti se in delati z informacijsko tehnologijo, prav tako pa so jim svetovali.

Odrasli - izbirčni učenci

Knud Illeris, Univerza Roskilde, Danska

Za odrasle je značilno, da se učijo, kar jih zanima in kar se jim zdi pomembno. Pri tem pogosto uporabljajo različne vire, ki jih imajo pri roki. Za učenje prevzamejo toliko odgovornosti, kolikor je želijo (če jo, seveda, lahko). Če se morajo učiti, kar jih ne zanima, se tega naučijo le delno in pogosto nepravilno, saj za učenje niso motivirani. Zato bodo naučeno težko uporabili v praksi, še verjetneje pa hitro pozabili.

Odrasli zelo strogo izbirajo, kaj se bodo učili. Izbiranje temelji na izkušnjah in zanimanju. Vsak odrasel ima tako imenovane življenjske projekte, ki so precej stalni in dolgotrajni. Ti oblikujejo posameznikovo zgodovino in so tesno povezani z njegovo identiteto. Zato zavračajo tisto, kar ni povezano s projekti, in se otepajo vsega, kar bi lahko ogrozilo predstavo o tem, kdo so in kakšni bi radi bili. Ta spoznanja so zelo pomembna za šolske oblike izobraževanja odraslih, saj bosta odnos in motivacija udeležencev odvisna od njihovih življenjskih projektov. Raziskava danskih izobraževalnih programov za odrasle kaže, da večina udeležencev sodeluje dejavno le, če je program zanje izziv. Zda je na žalost tako, da večina površno sodeluje in se nauči malo, to pa pomeni izgubo dobro izobraženih ljudi in denarja. Upoštevati moramo, da se odrasli učijo drugače od otrok, zato jim moramo omogočiti, da prevzamejo odgovornost za učenje.

Samostojno učenje v poklicnem izobraževanju

Monika Rehr in Hans Gruber, regensburška univerza, Nemčija
Marion Bagusat, Allianz, Nemčija

Allianz Learning Framework (ALF) je podporni program nižjega poklicnega izobraževanja (dualni sistem), ki v finančno-zavarovalniški družbi Allianz poteka že od leta 2000. Temelji na ideji samostojnega učenja (self-directed learning). To pomeni, da vajenci sodelujejo pri načrtovanju učenja, njegovem poteku, nadzorovanju in vrednotenju. Odgovornost za učenje in napredek nosijo učenci, ki od mentorjev dobijo pomoč in podporo. Pri delu si oboji pomagajo z različnimi metodami učenja in poučevanja, podprejo pa jih z različnimi sodobnimi pripomočki. Poleg projektov, študijev primera, izobraževalnih pogovorov zahteva vajeništvo še predstavitev, skupinsko delo, razprave, igre vlog in e-učenje.

Da bi bilo vajeništvo uspešno, se učenci najprej usposobijo za samostojno učenje, tako da spoznajo koristne metode in pripomočke ter se naučijo spremljati svoje učenje in o njem razmišljati. Prednost ALF je v tem, da mentorjem in vajencem omogoča samostojno oblikovati urnik in po različnih poteh doseči cilje. Poleg tega se vajenci lahko učijo, kot jim najbolj ustreza, mentorju pa ni treba nenehno bdeti nad uspehom varovancev, temveč postane predvsem njihov svetovalec. Kakovost izobraževanja zagotavlja tudi tesno sodelovanje mentorjev in razvijanje spretnosti, ki niso neposredno povezane s stroko, denimo sposobnost odločanja, samozaupanje, obvladovanje novih medijev itd.

Pripravila MOJCA ZUPAN

V juliju petindevetdesetega je šla sedemnajstletna Postojnčanka Dolores Novak, ki je bila tisto poletje na počitnicah pri stari materi v Knežaku, s sestrično na svoj prvi ples. Domov se ni vrnila: fant, ki je bil dekletu vzel v svoj avtomobil, se je sredi Ilirske Bistrice zaletel v zid. Tri mesece je bila v nezavesti. Ko je le odprla oči, ni znala jesti, hoditi in govoriti. Kljub temu ni nikdar izgubila volje do življenja in učenja: na srednji zdravstveni šoli, kjer je bila pred nesrečo končala drugi letnik, jo čaka samo še matura. Pred mesecem dni ji je Andragoški center Slovenije podelil priznanje za izjemen učni uspeh.

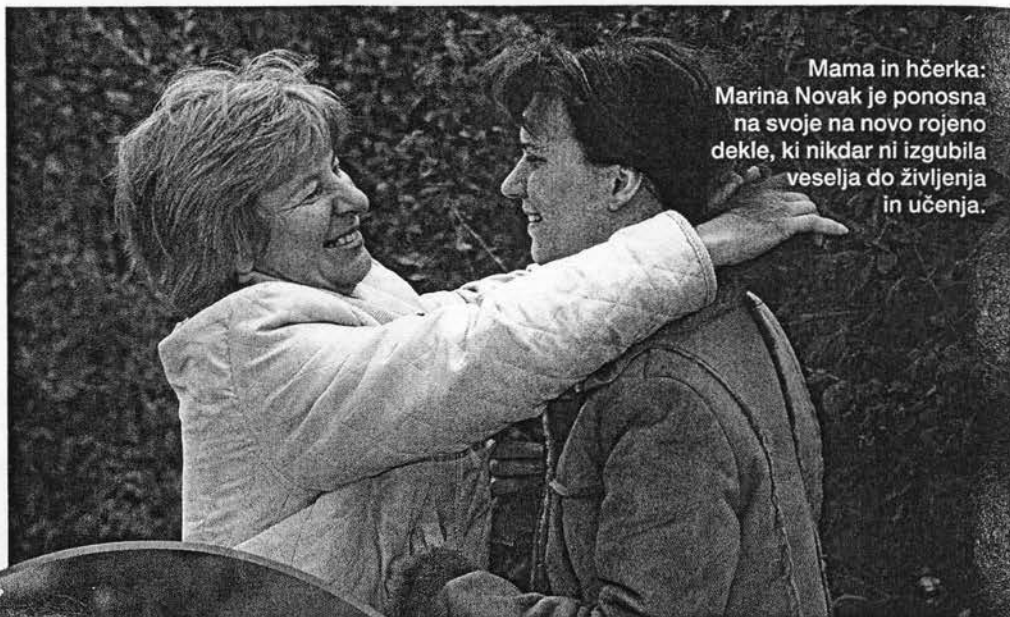
MAMA, BOM ŠE KDAJ HODILA V ŠOLO?

Tekst: **MAJA LUPŠA**, foto: **MATEJA JORDOVIČ POTOČNIK**

Nesreča. V poletju petindevetdesetega je Dolores, tiha in mirna sedemnajstletnica, ki je ravno končala drugi letnik srednje zdravstvene šole v Ljubljani - poklic medicinske sestre ji je postal tako strašno všeč, ko je njen ata hudo zbolel in je lahko gledala, kako v bolnišnici skrbijo zanj - preživljala počitnice pri stari materi v Knežaku. Bilo je zelo prijetno, ne najmanj zato, ker je v Knežaku doma tudi njena sestrična, in prav sestrična je bila tista, s katero sta se v nekem lepem julijskem sobotnem večeru odpravili na ples v Ilirsko Bistrico. Dolores Novak ne v Postojni, kjer je ob koncu tedna živela z očetom in mamo, ne v Ljubljani, kjer je od ponedeljka do petka stanovala v internatu in hodila v šolo, še nikdar ni šla na ples, pa tudi tega, ki je imel biti njen prvi in zadnji, se sploh ne spominja: »Vse, kar sem počela leta petindevetdeset, je

zavito v meglo.« Zato ne ve več, kako sta nekaj po drugi jutraj s sestrično poprosili znanca, naj ju odpelje domov, in tudi tega ne, kako je avtomobil, v katerega je prisledlo še eno dekle, že po kilometru ali dveh zaneslo v najprej v zid, potem pa še v vrata ilirskobistriške pošte. Kriva da je bila megla, so pozneje rekli, še bolj hitrost in alkohol. »V eni minuti se je podrlo vseh sedemnajst let mojega življenja,« reče Dolores, ki si je v nesreči poškodovala glavo; na obleki takrat ni bilo niti madeža, samo iz ust ji je bil prišel majhen curek krvi.

Negotovost. Novakovima je za nesrečo njunega edinega otroka povedal brat, ki se je v nedeljo malo pred peto jutraj pripeljal v Postojno. Da je z Dolores zelo hudo, je rekel, da je od vseh štirih mladih ljudi v tistem golfu najhujše poško-

Mama in hčerka: Marina Novak je ponosna na svoje na novo rojeno dekle, ki nikdar ni izgubila veselja do življenja in učenja.

Dolores Novak z mamo: prvi koraki po nesreči so bili težki, zdaj pa že skupaj tečeta po klancu pred novo hišo v Knežaku.

Dolores Novak bo medicinska sestra

dovana; pravzaprav so se zdravniki čudili, da je sploh preživela prevoz v Klinični center. Takoj sta se oblekla in se odpravila. To je bil šele začetek. »Vsak dan,« pravi Marina Novak, dekletova mama, »smo hodili v Ljubljano. Bila je v nezavesti, vendar smo ji vsakič povedali, da smo pri njej. Ni bilo videti, da nas sliši, samo enkrat sta se ji na obrazu zalesketali dve solzici.« Predstavljajte si obupana starša, ki ure in ure presedita ob hčerki, za katero ni mogoče reči, kdaj se bo zbudila, če sploh, in kakšna: »Najprej smo mislili, da bo čez nekaj dni odprla oči in šla domov, pa ni bilo tako. Prebujanje je trajalo tri mesece.« Upali so, da je najhujše že mimo, vendar je še oktobra lebdela

Dolores s priznanjem Andragoškega centra Slovenije za izjemne uspehe pri učenju: še preden so jo ubogale roke in noge, si je spet želela v šolo.

med življenjem in smrtjo. Novembra se je zgodil drugi čudež: »Zdravnik je predlagal, da Dolores ob koncu tedna odpeljemo domov; predvideval je, da ji bo dobro delo. Tista dva dneva sta vse spremenila, odtlej je bilo videti, da napreduje.«

Prvi koraki. Sicer še ni sama jedla in sedela, hodila in govorila, imela pa je odprte oči in si je stvari okrog sebe nenehno pozorno ogledovala. Da bi ji bilo prijetnejše, pa tudi zato da bi se spomnila življenja pred nesrečo, so ji od doma prinesli njenega medvedka in njeno skodelico, nad bolniško posteljo pa nalepili poster Jima Morrisona. »Mislim,« se nasmehe Marina Novak, »da jo je prav Jim postavil na noge. Zaradi njega je prvič dvignila glavo.« Decembra so jo poslali v Sočo. Tu je najprej spregovorila - »Bojan!« je rekla, ko je dan po božiču na vratih zagledala strica, ki ga ni pričakovala - naslednje poletje, julija, pa še shodila. »Za to je, kot otročiček, potrebovala leto dni,« pravi mama Marina. Ob koncu tedna, ko je bila Dolores doma, sta

Najljubši konjiček Dolores Novak je kiparstvo: v delavnici, kamor hodi ob četrtkih, so nastali tudi tile izdelki.

vadili pisanje, na začetku velike tiskane črke: »Dala sem ji kos papirja, nanj je najprej narisala nekaj čačk.« Poleti se je okrog hiše že vozila na triciklu, se sama obračala v postelji, hodila ob opori in govorila skoraj kot včasih. Marsikaj je bila pozabila, tega, kako rada bi bila medicinska sestra, pa ne. »Mama,« je že v Soči vprašala Marina Novak, »bom še kdaj hodila v šolo?«

Šola. Za božič šestindesetega, poldrugo leto po nesreči, je bila Dolores naposled spet doma. »To je bil najlepši praznik,« pravi Marina Novak. »Po tolikem času smo bili spet skupaj.« Do poletja so se sicer še naprej dvakrat na teden vozili v Sočo, vendar je dekle lepo napredovalo, tako da niso izgubili poguma: »Rečejo ti, da bodo stvari ostale take, kot so bile leto po nesreči. Pa ni res, še naprej se spreminjajo na boljše.« V jeseni osemindesetega je Dolores že tako trdno stala na nogah, da je končno spet lahko razmišljala o šoli. Še isto leto se je vpisala v tretji letnik ob delu. Pouk je bil trikrat na teden, vselej popoldne. Bila je navdušena, ko je spet sedla v šolsko klop: »Zelo lepo je bilo, pa tudi zelo težko.« Najprej se je zagrizla v strokovne predmete, na koncu pa še v matematiko. »Najbolj srečna sem bila,« reče, »ko sem dobila v roke spričevalo za četrti letnik.« Zdaj se doma uči za strokovno maturo, ki jo bo delala v dveh letih - po nesreči ji hudo nagaja spomin - kaj bo počela pozneje, pa ne ve. No, na Onkološkem inštitutu, kjer je bila tri mesece na praksi, ne bi rada delala, postojnska bolnišnica se ji zdi pa kar pravnjaka: »Mislim, da ženske, ki so v njej, lahko hodijo same. Takšne, ki ne, si z mano ne bi mogle dosti pomagati.«

Pametne ženske ostajajo v ozadju

Tekst: **VIKA POTOČNIK**, Slovenka leta 1989

Poklicne izkušnje me označujejo za političarko. Osebnost za žensko. Nezdružljiv par. Vsaj za slovenske razmere. A zdržljiv, če sodim po letih, ki sem jih preživela v tem poklicu.

V vseh, več kot dvajsetih, so bili moji sodelavci večinoma moški. Žensk je bilo malo, kakor hitro so v politiko vstopale, so iz nje tudi odhajale. Kadar so odhajale zaradi domnevnih napak, so praviloma doživljale lustracijo. Tedaj so za njimi izginile vse sledi, pristale so v odročni občini, skromni nevladni organizaciji, na nižjem uradniškem mestu.

Je čudno, da jih čez vhod v politiko vstopa čedalje manj? Politika je - naj si to priznamo ali ne - odsev družbe. Zgodbe, ki so jih v naši politiki doživele ženske, se zato odvijajo tudi drugje. V medijih, gospodarstvu, kulturi, športu.

Imena najbrž niso potrebna, pa vendar. Nada Skuk, mediji so jo označevali za edino poslanko, drugi se je spominjamo kot hvaležne sogovornice tudi v kočljivih ideoloških debatah. Kdove kje je zdaj? Polonca Dobrajc, nekdanja železna lady, sedaj plemenita in prodorna pravica, je zdaj na strokovno sicer močnem, vendar docela neopaznem položaju na enem od sodišč. Mateja Svet, morda najbolj nadarjena slovenska smučarka za vedno. Ko se je prezgodaj in po »lastni« volji poslovila od belih aren, je utočila v medijsko pozabo. Ali pa so jo tja potisnili drugi.

Vse te in mnoge druge ženske so drugim odpirale vrata, ki jih moški nikoli niso in jih tudi nikoli ne bodo mogli. Ker je njihov ključ v rokah žensk.

Tistih, ki soustvarjajo medijsko podobo in so včasih neprizanesljive prav do svojih kolegic po spolu. Tistih, ki glasujejo za moške, ker ne prenesejo, da bi pred njimi stalo njim podobno bitje. Tistih, ki se zgublajo v analizah, namesto da bi prizadevanja za pravico žensk udeleževale v praksi. Tistih, ki svoje male hčerke navajajo na pridnost in poslušnost, če želijo plezati tja, kamor plezajo sinovi. Takih, ki priškrnejo vrata vsakič, ko nanje potrkajo odločna ženska roka.

In spet primer iz prakse. Stranka, katere članica sem, je stranka predsednika in podpredsednikov zgolj zaradi ženske (ne)preračunljivosti. Špekuliranje imetnic glasovalne pravice pri glasovanju na zadnjih dveh kongresih je iz tekme za podpredsedniško mesto že na startu zavrlo vse, ki smo bile tam. Moški so imeli malo pri tem.

Ni torej čudno, da odhajajo pametne ženske v politiki v ozadje, in ne čudi, da so po večini zadaj tudi ženske na drugih področjih. Prizori iz resničnega življenja so prezgovorni, da bi mišice napenjale kje drugje kot v telovadnicah. In možgane za kaj drugega kot za besedne dvoboje.

Ostajajo tam, kjer imajo mir, in gledajo, kako se vsako zgodnjo pomlad neke sprejaj na zaslonu televizije in na prvi strani dnevnika pojavijo izbrane, vztrajne in odločne. Pa ne v tem, da bi držale vrata za ženske na široko odprta. Temveč v tem, da jih bodo, ko bodo za leto dni izstopile iz slepeče svetlobe, za sabo spet trdno zapahnile.

Srečno, ženske!

Knud Illeris

**Danska, strokovnjak
za izobraževanje odraslih**

Letos sem po desetih letih ponovno obiskal Slovenijo. Udeležil sem se konference o izobraževanju odraslih, ki je zaokrožila teden vseživljenjskega učenja. Kljub temu da sem tam predaval, sem se tudi sam veliko naučil. Pa ne le na konferenci, temveč tudi od vas. Z zadovoljstvom sem ugotovil, da ste vložili veliko napora v razvoj izobraževanja odraslih. Vtis imam, da resno in zavzeto razvijate to pomembno področje. Zato boste lahko, ko boste vstopili v Evropsko unijo, veliko prispevali k raziskavam in razvoju vseživljenjskega učenja. Skupaj moramo najti pot, po kateri ga bomo približali ljudem, tako da bo zanje smiselno in privlačno. Mislim, da Slovenija to že zdaj dobro počne. Toda vedno smo lahko še boljši, k izobraževanju spodbudimo še več ljudi in jih bolje naučimo spopadati se z zahtevami časa. Veselim se nadaljnega sodelovanja in vam želim uspešno in zadovoljno leto!

Andragoški center Slovenije

- od 13. do 19. oktobra 2003
- Prikaz raznih aktivnosti ob tednu vseživljenjskega učenja.

Teden vseživljenjskega učenja – TVU je festivalsko zasnovana prireditev Andragoškega centra Slovenije in vse številnejših izvajalcev po vsej Sloveniji, pa tudi zunaj državnih meja, s katero skušajo ljudem predstaviti pomen učenja v vseh življenjskih položajih, ne glede na starost, stopnjo izobrazbe, zaposlitveni in družbeni položaj.

Naloga festivala učenja je prebuditi radovednost čim širšega kroga ljudi in jim omogočiti, da bi v predstavljenih programih, delavnicah ali kako drugače organiziranih dejavnostih našli kaj zase, da bi začutili veselje do osvajanja novih znanj. Kadar koli se namreč odločimo za izobraževanje, izpopolnjevanje, izberemo pot v kakovostnejše življenje. To velja prav za vsakogar in na vseh ravneh, ne glede na ovire in primanjkljaje, s katerimi se posameznik ali skupina sooča.

TVU je po prvi oceni vključeval najmanj 3.052 prireditev. Sodelovalo je 488 izvajalcev, med katerimi so bile ljudske univerze, zasebne izobraževalne, vzgojne in varstveno-delovne organizacije, društva, šole, klubi, knjižnice, vrtci, kulturne in gospodarske ustanove, pa tudi lokalne skupnosti. Med najraznovrstnejšo ponudbo festivala učenja je bilo tudi najmanj 80 dogodkov, namenjenih invalidom in drugim osebam s posebnimi potrebami.

Ob evropskem letu invalidov so bili še posebej pozorni na življenjske dosežke (učne, izobraževalne, osebne, socializacijske) invalidov, bolnikov in drugih oseb s posebnimi potrebami, ki jim lahko različni ukrepi s področja vseživljenjskega učenja, kot so izobraževanje, usposabljanje za večjo samostojnost, programi za samorazvoj in duhovno rast in ne nazadnje prilagojenost in dostopnost ustreznih izobraževalnih programov ter odpiranje možnosti socialne integracije, bistveno olajšajo osebno življenje in vključevanje v družbeno okolje.

Najbolj zgovorni in prepričljivi so dobri zgledi, zato so že spomladi 2003 pripravili videokaseto s portreti invalidov-dobitnikov priznanj Andragoškega centra Slovenije iz minulih let, ki so z učenjem ter neomajno vero v svoje učne in ustvarjalne zmožnosti dosegli izjemne izobraževalne, kasneje pa tudi poklicne uspehe. Pri pripravi kasete jim je bila v veliko pomoč Zveza gluhih in naglušnih Slovenije, ki je video-portrete opremila s podnapisi.

Video-portrete Alme Plivac, Roya Goreye, Marina Kačiča in Skupine za samozagovorništvo iz Drage pri Igu, so posredovali Uradu Vlade RS za invalide in bolnike, ki jih je vključil v program Lastovka. Z video-portreti so želeli med mladimi prebuditi zavest o enakovrednosti oseb s posebnimi potrebami in jih seznaniti s pravico do enakih možnosti, ki jo morajo zagotoviti drugačnim vsem.

Video-portreti so bili predstavljeni tudi na Festivalu ELI 2003, v ljubljanskem Cankarjevem domu, 4. junija 2003. Kaseto so ponudili v predvajanje tudi izvajalcem TVU 2003 po Sloveniji, kot iztočnico za festivalske dogodke, posvečene vseživljenjskemu učenju invalidnih oseb in bolnikov. Video-portreti

gledalca obogatijo s sporočilom, kako izjemnih dosežkov so sposobne invalidne osebe, če jim le priskočimo na pomoč takrat in tedaj, ko so pomoči resnično potrebni.

Na Festivalu ELI 2003 so sodelovali tudi s postavitvijo stojnice. Na njej so udeleženci prireditve lahko dobili podatke o festivalu učenja, pa tudi o izobraževalni ponudbi Andragoškega centra Slovenije, o središčih za samostojno učenje in delovanju svetovalnih središč.

Andragoški center Republike Slovenije